

Antti Väkevä

Logistiikan perustutkinnon suorittaneiden näkemyksiä koulutuksen työelämävas- taavuudesta kuljetusalalla

Opinnäytetyö

Liiketalouden ammattikorkeakoulututkinto

Liiketoiminnan logistiikan koulutus

2024

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Tradenomi (AMK)
Tekijä	Antti Väkevä
Työn nimi	Logistiikan perustutkinnon suorittaneiden näkemyksiä koulutuksen työelämävastaavuudesta kuljetusalalla
Toimeksiantaja	Careeria Oy
Vuosi	2024
Sivut	60 sivua, liitteitä 4 sivua
Työn ohjaaja	Jouni Ropponen

TIIVISTELMÄ

Julkisuudessa käytyjen keskustelujen perusteella työelämässä on lisääntynyt huoli siitä, että ammatillisesta koulutuksesta valmistuneiden osaaminen ei aina vastaa työelämän vaatimuksia. Tutkimuksen toimeksiantajan saamissa ammatillisen koulutuksen työelämäpalautteissa on myös tullut esille, ettei valmistumisen kynnyksellä olevan opiskelijan osaamista ole aina koettu työelämäjaksoilla sellaiseksi, mitä kuljetusalan työelämässä vaaditaan.

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, vastaako toimeksiantajan logistiikan perustutkinnon kuljetuspalvelujen osaamisalan koulutus työelämän tarpeita. Tutkimukseen haastateltiin toimeksiantajan kuljettajakoulutuksessa 2020–2024 opiskelleita henkilöitä, joilla kaikilla on työkokemusta kuljetusalalta. Tutkimus suoritettiin laadullisena tutkimuksena ja aineistonkeruumenetelmänä oli teemahaastattelu. Aineiston analysoinnissa käytettiin teemoittelua.

Haasteltaville esitettiin viiteen kuljetusalan teemaan liittyen kysymys, kokiivatko he tutkinnon suorittamisen jälkeen osaamisensa vastanneen työelämän vaatimuksia. Lisäksi haastateltavat saivat antaa näkemyksiään siitä, millä tavalla ja millaisia osa-alueita opetuksessa ja koulutuksen järjestämisessä toimeksiantajan tulisi kehittää, jotta se vastaisi paremmin työelämän tarpeisiin.

Tutkimuksessa saatujen tulosten perusteella toimeksiantajan kuljettajakoulutus vastaa pääosin työelämän vaatimuksia. Tutkimuksen avulla saatiin selvitettyä kuitenkin sellaisia osa-alueita, joiden osalta koulutustoimintaa tulisi kehittää, jotta tutkinnon suorittaneiden osaaminen olisi kaikilta osin työelämässä vaadittavalla tasolla.

Asiasanat: ammatillinen koulutus, ammatillinen osaaminen, työelämävastaavuus, työelämäpalaute, logistiikan perustutkinto, ammatillinen kuljettajakoulutus

Degree title	Bachelor of Business Administration
Author	Antti Väkevä
Thesis title	Students' views on the equivalence between education and the world of work
Commissioned by	Careeria Oy
Time	2024
Pages	60 pages, 4 pages of appendices
Supervisor	Jouni Ropponen

ABSTRACT

Based on discussions in the public sphere, there is increasing concern that the skills of graduates from vocational education do not always meet the demands of the labor market. The feedback collected by the commissioner from employers has revealed that sometimes, upon graduation, students' competence fails to meet the requirements of the employers in the transport industry.

The object of this study was to determine whether the training in the transportation services provided by the commissioner meets the needs of the labor market. Individuals who participated in the commissioning company's driver training program between the years 2020 and 2024, all of whom had work experience in the transportation sector, were interviewed for the study. The research method was qualitative, and a semi-structured interview was used in data collection. The data was analyzed through thematic analysis.

The interviewees were asked in relation to five specified themes, whether they felt that their skills met the demands of the labor market after completing the training. In addition, the interviewees were asked to provide their views on how to improve the instruction and organization of driver training to better meet the employers' needs.

Based on the results, it seems that the commissioner's driver training largely aligns with the demands of the labor market. However, the study also pinpointed specific areas where training activities could be enhanced to further ensure that the skills of graduates are fully aligned with the levels required in the workplace.

Keywords: vocational education and training, competence, vocational qualification in logistics, employer feedback, driver training

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
1 TYÖELÄMÄVASTAAVUUS	7
2 AMMATILLINEN OSAAMINEN.....	8
3 AMMATILLINEN KOULUTUS.....	10
3.1 Ammatilliset perustutkinnot.....	12
3.2 Osaamisen osoittaminen ammatillisessa peruskoulutuksessa	13
3.3 Logistiikan perustutkinto	13
3.3.1 Kuljetusalan perustason ammattipätevyys.....	18
3.3.2 Logistiikan työelämätoimikunta	18
4 TYÖELÄMÄSSÄ OPPIMINEN	19
4.1 Koulutussopimus	20
4.2 Oppisopimus.....	20
4.3 Työelämäpalaute	21
4.4 Ammatillisen koulutuksen opiskelijapalaute	23
5 CAREERIA AMMATILLISEN KOULUTUKSEN JÄRJESTÄJÄNÄ	23
5.1 Logistiikan kuljetuspalvelujen osaamisalan koulutus Careeriassa	24
5.2 Opetusjärjestelyt koronapandemian aikana	26
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	26
6.1 Tutkimuskysymykset ja rajaukset	28
7 TUTKIMUKSEN TULOKSET	29
7.1 Kuorma-auton tai ajoneuvoyhdistelmän tekniikka, rakenne ja perushuoltotoimet.30	
7.1.1 Ajoneuvon tarkastaminen	30
7.1.2 Kuorma-auton tai ajoneuvoyhdistelmän tekniikka ja rakenne	30
7.1.3 Ajoneuvon huoltaminen	31
7.2 Terminaalitoiminnot ja asiakirjat.....	31
7.2.1 Kuljetusasiakirjat.....	32
7.2.2 Rahdituspainon määrittäminen	32

7.2.3	Pakkaaminen ja pakkausmerkinnät	32
7.3	Tavaran ja kuorman käsittely	33
7.3.1	Tavaran- ja kuormankäsittelylaitteet	34
7.3.2	Kuorman lastaaminen, sijoittelu ja varmistaminen	34
7.4	Kuljetustehtävän suorittaminen.....	35
7.4.1	Ajoneuvon käsittely	35
7.4.2	Reitin suunnittelu ja valinta	36
7.4.3	Turvallinen, taloudellinen ja ennakoiva ajotapa	36
7.4.4	Ajopiirturin käyttö	36
7.4.5	Asiakaspalvelu	37
7.5	Säädökset ja määräykset.....	37
7.5.1	Kuormaussäännökset.....	38
7.5.2	Työ-, ajo- ja lepoaikasäädökset	38
7.6	Kehitysehdotukset	39
8	JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET	42
8.1	Vastasiko osaamisesi tutkinnon suorittamisen jälkeen työelämän vaatimuksia? ..	42
8.2	Millä tavalla Careerian kuljettajakoulutusta voisi mielestäsi kehittää?	49
9	POHDINTA	52
9.1	Luotettavuus ja eettisyys.....	53
	LÄHTEET.....	55
	KUVALUETTELO.....	60
	LIITTEET	

Liite 1. Työelämäpalautekysely

Liite 2. Päätökysely

1 JOHDANTO

Uutisointien perusteella työelämässä on huoli siitä, että ammatillisesta koulutuksesta valmistuu henkilöitä, joiden ammatillinen osaaminen ei täytä työelämän vaatimuksia (Aaltonen 2023). Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry:n tekemän Kuljetusbarometrin mukaan kuljetusyrityksistä 42 % sanoo osaavan työvoiman saatavuuden olevan haaste tällä hetkellä. 57 % yrityksistä näkee, että osaavan työvoiman saatavuus tulee olemaan lähitulevaisuuden toiseksi merkittävin haaste. (Suomen Kuljetus ja Logistiikka ry 2023.)

Keskuskauppakamarin mukaan ammatillisen koulutuksen työelämävastavuus on heikolla tasolla. Syksyllä 2023 järjestetyn kauppakamarikyselyn mukaan 39 % yrityksistä kokee, ettei ammatillisesta koulutuksesta valmistuneiden osaaminen vastaa työelämän tarpeita. Yrityksistä 31 % arvioi osaamisen vastaavan työelämän tarpeita huonosti ja 8 % erittäin huonosti. Kyselyyn saivat vastata sellaiset yritykset, jotka tarvitsevat toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittaneita. (Keskuskauppakamari 2023.)

Pohjois-Karjalan kauppakamarin Koulutuksesta työelämään 2016-kyselyssä selvitettiin myös ammatillisesta koulutuksesta valmistuneiden osaamista. Vastaajista lähes 75 % arvioi, että ammatillisesta koulutuksesta vastavalmistuneiden osaaminen vastasi huonosti tai tyydyttävästi edustamansa organisaation ammattitaitovaatimukseen. (Jolkkonen & Lemponen 2017, 13.)

Tämän tutkimuksen toimeksiantaja on toisen asteen koulutuksen järjestäjä Careeria Oy, jonka saamista logistiikka-alan koulutuksiin liittyvissä työpaikka- ja työpaikkaohjaajapalautteissa on tullut esille, että joidenkin opiskelijoiden osaaminen ei vastaajien mielestä ole ollut työelämässä vaadittavalla tasolla.

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, vastaako toimeksiantajan logistiikan perustutkinnon kuljetuspalvelujen osaamisalan koulutus työelämän vaatimuksia tutkinnon suorittaneiden mielestä.

Tutkimus toteutetaan laadullisena toimintatutkimuksena ja aineiston keräämisessä käytetään teemahaastattelua. Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen

lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen ja pyrkimyksenä siinä on löytää tai paljastaa tosiasioita. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineiston hankinnassa suositaan metodeja, joissa tutkittavien näkökulmat pääsevät esille. (Hirsjärvi ym. 2009, 161,165.)

Laadullisen tutkimuksen yleisimpiä aineiston keräämisen menetelmiä ovat kysely, haastattelu, havainnointi ja erilaisista dokumenteista koottu tieto. Teema-haastattelussa eli puolistrukturoidussa haastattelussa edetään etukäteen valittujen teemojen ja niihin liittyvien kysymysten varassa ja sen etuna on, että haastattelussa voidaan tarkentaa kysymyksiä haastateltavan vastauksiin perustuen. (Sarajärvi & Tuomi 2002, 83, 88.)

Laadullinen sisältöanalyysi sijoittuu hyvin lähelle teemoittelua ja niitä käytetäänkin usein vaihtoehtoisina nimityksinä toisilleen. Laadullisessa sisällönanalyysissä keskitytään asioihin ja aiheisiin, joista haastateltavat puhuvat. Sitä voidaan käyttää kirjoitettujen tekstien, haastattelujen sekä nauhoitettua puhetta sisältävien aineistojen analyysiin. (Vuori s.a.)

1 TYÖELÄMÄVASTAAVUUS

Aarnio & Pulkkinen (2015, 11–12) tuovat esille Opetushallituksen tilannekatsauksessa, että termi työelämävastaavuus voidaan jakaa kolmeen tyyppiin. Paikkavastaavuus koskee koulutuksen ja työelämän kohtaantoa ja se vastaa kysymykseen, mihin töihin koulutuksella koulutetaan. Paikkavastaavuutta tulee käsitellä myös muista näkökulmista. Liikakouluttaminen tarkoittaa, että jollakin alalle koulutetaan liikaa työvoimaa, mikä on yhteydessä työllistymisasteen pienenemiselle. Yli- ja alikouluttamisella viitataan valmistuneen osaamiseen suhteessa työelämän vaatimustasoon. Ohikouluttaminen tarkoittaa, että koulutus ollut määrällisesti sopivaa ja se on kohdistunut oikeille aloille, mutta koulutuksella saavutettu osaaminen on vain osin työelämän hyödynnettävissä. (Aarnio & Pulkkinen 2015, 11–12.)

Muotovastaavuuden ydinkysymys on, miten parhaiten saavutetaan se osaaminen, jota työelämässä tarvitaan. Tällä viitataan opetuksen järjestämis- ja toimintatapoihin, joiden avulla työelämän toimintatavat ja ympäristöt tulevat opis-

kelijalle tutuksi. Muotovastaavuudessa on kyse tutkinnon perusteiden osaamistavoitteiden toimeenpanosta opetussuunnitelmassa sekä johdonmukaisesta opetuksesta. (Aarnio & Pulkkinen 2015, 10.)

Sisältövastaavuudella tarkoitetaan opetussuunnitelman ja tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden yhteensopivuutta työelämän sisällöllisten tarpeiden kanssa. Ydinkysymys on, mitä koulutetaan. Sisältövastaavuudessa keskiössä on, millaista osaamista opetuksen ja ohjauksen seurauksena syntyy. Sisältö- ja muotovastaavuudet liittyvät vahvasti yhteen, koska sillä, miten opetetaan, opitaan ja ohjataan, on vaikutus siihen, millaista osaamista saavutetaan. (Aarnio & Pulkkinen 2015, 14.)

Tässä opinnäytetyössä käsitellään logistiikan perustutkinnon kuljetuspalvelujen osaamisalan koulutuksen työelämävastaavuutta sekä muoto- että sisältövastaavuuden näkökulmista. Tutkimuksessa selvitetään koulutuksesta autonkuljettajiksi sekä yhdistelmäajoneuvonkuljettajiksi valmistuneiden näkemyksiä ja kokemuksia siitä, onko heidän suorittamansa koulutus vastannut sisällöllään työelämän vaatimuksia.

2 AMMATILLINEN OSAAMINEN

Osaamisella tarkoitetaan sitä, mitä yksilö taitaa tai mihin hän pystyy. Ammatillisessa koulutuksessa osaamisella tarkoitetaan ammattitaitoa. Työelämäosaaminen ei viittaa pelkästään ammattialan osaamisalueisiin ja perusammattitaitoon, vaan myös geneerisiin taitoihin ja laaja-alaiseen osaamiseen. Geneerisiin taitoihin kuuluvat esimerkiksi kriittinen ajattelu, vuorovaikutustaidot, kirjoitus-, luku- ja laskutaidot. Lisäksi työelämän yleisten käytäntöjen tuntemus, kuten työelämän pelisäännöt, normit ja tavat kuuluvat ammatilliseen osaamiseen. (Aarnio & Pulkkinen 2015, 14.)

Salakarin (2007, 7) mukaan käytännön ammattitaidon kokonaisuus muodostuu useista eri tekijöistä, kuten riittävästä tietämisestä ja erilaisista taidoista. Käytännön työtaitojen oppiminen on mahdollista vain tekemällä, ei pelkästään katsomalla eikä varsinkaan lukemalla (Salakari 2007, 7). Taitojen oppiminen on mahdollista vain riittävän harjoittelun seurauksena ja taitojen kehittymisen

kannalta on tärkeää, että oppija saa opettajalta tai kokeneelta ammattilaiselta palautetta toiminnastaan (Salakari 2007, 78).

Työelämässä tarvitaan yleisiä kognitiivisia ja emotionaalisia valmiuksia, jotka eivät koostu pelkästään kognitiivisesta kyvykkyydestä, vaan niihin vaikuttavat myös perinnölliset taipumukset, itsesäätely, toimintaympäristö sekä spesifisten oppimismahdollisuuksien määrä (Ruohotie ja Honka 2003, 17).

Kognitiivisia ja emotionaalisia valmiuksia voidaan kutsua volitionaaliksi taidoksi ja ne voidaan jakaa proseduraalisiin ja motivationaalisiin kompetensseihin sekä toimintakompetensseihin. Proseduraaliset kompetenssit sisältävät ne toimintatavat ja taidot, jotka ovat välttämättömiä kompetenssin hyödyntämiseksi konkreettisissa tilanteissa. Motivationaalisiin kompetensseihin liittyy kyky tehokkaaseen vuorovaikutukseen ympäristön kanssa sekä motivationaaliset asenteet kuten minäarvostus ja itseluottamus. Toimintakompetensseihin kuuluvat psykologiset valmiudet menestykselliseen suoritukseen. Näitä valmiuksia ovat mm. ongelmanratkaisukyky, kriittinen ajattelu ja toimintastrategiat. (Ruohotie ja Honka 2003, 17–18.)

Volitionaaliset kompetenssit mahdollistavat oppimisen ennakoimattomissa tilanteissa sekä sopeutumisen ja proaktiivisen reagoimisen elämän eri tilanteisiin. Vahva ammatillinen osaaminen perustuu aina myös spesifisiin kognitiivisiin kompetensseihin, jotka rakentuvat sellaisista valmiuksista, joita yksilö tarvitsee erityistehtävissä, kuten ajaessaan autoa tai etsiessään vikoja kompleksista järjestelmästä. Pitkäjänteinen oppiminen on spesifisten kompetenssien kehittymisen taustalla. Oppimisen lisäksi vaaditaan laajaa kokemusta, aihealueen syvällistä ymmärtämystä sekä toimintarutiinien automaattisuutta ja toiminnan metakognitiivista kontrollia ja säätelyä. (Ruohotie ja Honka 2003, 18.)

Civilin ym. (2023, 34–36) selvityksessä Huolinta- ja logistiikka-alojen koulutuksen palvelukyvyistä yritysedustajilta tiedusteltiin näkemystä siitä, kuinka hyvin ammatillinen koulutus vastaa yritysten tarpeeseen. 55 % vastaajista suhtautui ammatillisen koulutuksen suorittaneiden osaamiseen kriittisesti. Vastaajien mielestä koulutuksessa sivuutetaan perehtyminen toimintakentän kokonaisu-

vaan sekä operatiivisella tasolla toimiminen. Muiksi puutteiksi mainittiin liiallinen teoreettisuus ja yritysten osaamistarpeiden vähäinen sisällyttäminen ammatillisiin koulutusohjelmiin. (Civil ym. 2023, 36.)

Ammatillisen koulutuksen suorittaneiden tyypillisinä osaamisvajeina vastaajat näkivät kielitaidon, logistiikan perusosaamisen, itsenäisen päätöksentekotaidon, asiakasympäristössä toimimisen sekä yleiset työelämävalmiudet. Vastauksissa tuli myös esille, että yritykset ovat joutuneet kouluttamaan uusia ammatillisen koulutuksen suorittaneita työntekijöitä. (Civil ym. 2023, 34–35.)

Hotti (2016, 7) on väitöstutkimuksessaan tutkinut logistiikka-alan ammattikoulutuksen ja työelämän osaamisen todellisuuksien kohtaamista. Tutkimuksessa analysoitiin 2007–2014 logistiikka-alalle hakeutuneiden valintahaastatteluja sekä työssäoppimisen ohjaajien haastatteluja. Opiskelijaksi hakeutuneilta kysyttiin, millaisia odotuksia heillä on koulutuksesta ja työssäoppimisen ohjaajilta selvitetiin haastattelujen avulla, millaisia ammattitaitovaatimuksia ja ominaisuuksia kuljetusalalle tulevilta henkilöiltä vaaditaan. (Hotti 2016, 7.)

Tutkimus osoitti, että opiskelijoiksi hakeutuvien ajatukset vaadittavista ammattitaitovaatimuksista eivät kohtaa työssäoppimisen ohjaajien näkemyksiä siitä, millaisia taitoja ja osaamista kuljetusalalla työskenteleviltä vaaditaan (Hotti 2016, 129).

Hotti toteaa, että logistiikka-alan ammatillisen koulutuksen keskeisimmät kehityskohteet ovat digitaalisen oppimis- ja opetusympäristön sekä vuorovaikutteisen ja sosiaalisen osaamisen kehittäminen yhteistyössä työelämän toimijoiden kanssa (Hotti 2016, 8).

3 AMMATILLINEN KOULUTUS

Ammatillinen koulutus on suunnattu perusopetuksen päättäneille, vailla ammatillista tutkintoa oleville sekä jo työelämässä oleville. Tutkintoja on yhteensä 160 ja ne jakautuvat perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin. Ammatillisen koulutuksen järjestämistä ohjaavat tutkintojen perusteet, joista päättää Opetushallitus. Tutkinnon perusteissa määrätään osaamisalat, tutkintonimikkeet, tutkinnon muodostuminen tutkinnon osista, ammattitaitovaatimukset ja

osaamistavoitteet sekä osaamisen arviointi. Perusteet valmistellaan yhteistyössä Opetushallituksen, työ- ja elinkeinoelämän, koulutuksen järjestäjien ja muiden sidosryhmien kesken. (Opetushallitus 2024a.)

Ammatillisen koulutuksen järjestämiseen edellytetään opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupaa. Järjestämisluvan puitteissa ammatillisen koulutuksen järjestäjät vastaavat koulutuksen järjestämisestä toiminta-alueellaan sen osaamis- ja koulutustarpeiden mukaisesti. 2023 vuoden alussa ammatillisen koulutuksen järjestäjiä oli 136, joista kuntia oli 8, kuntayhtymiä 33 ja yhdistyksiä, säätiöitä tai osakeyhtiöitä 94. Saa-melaisalueen koulutuskeskuksen ylläpidosta vastaa valtio. (Opetus- ja kulttuuriministeriö s.a.)

Tutkinnon perusteet kuvaavat tutkinnoissa vaaditun osaamisen. Perustutkintojen perusteissa kuvataan tehtävien laaja-alaiset perusvalmiudet. Ammattitutkinnoissa vaaditaan perustutkintoa syvällisempää osaamista ja erikoisammattitutkinnoissa ammattitutkintoa syvällisempää ammatin hallintaa. Kaikissa tutkinnoissa painopiste on puuttuvan osaamisen hankkimisessa. (Opetushallitus 2024a.)

Noin joka toinen perusopetuksen päättäneistä hakeutuu ammatilliseen koulutukseen (Opetushallitus 2024b). Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2022 tutkintoon johtavassa ammatillisessa koulutuksessa opiskeli 341 600 opiskelijaa, joista 258 400 oli perustutkintokoulutuksessa. Ammattitutkintokoulutuksessa oli 56 800 ja erikoisammattitutkintokoulutuksessa 26 400 opiskelijaa. Ammatillisia perustutkintoja suoritettiin 44 000, ammattitutkintoja 16 200 ja erikoisammattitutkintoja 8 100. (Tilastokeskus 2023).

1.1.2018 tuli voimaan uudistettu laki ammatillisesta koulutuksesta, joka tunnetaan myös nimellä ammatillisen koulutuksen reformi. Uuden lain myötä ammatillisessa koulutuksessa korostuu osaamisperusteisuus, henkilökohtaistaminen sekä työpaikoilla tapahtuva oppiminen. Kaikki koulutus lähtee opiskelijoiden ja työelämän tarpeista. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2017.)

Uuden lain myötä myös ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmää uudistettiin. Suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksella ja niiden laskennassa käytetyillä

kertoimilla koulutuksen järjestäjiä pyritään ohjaamaan ja kannustamaan suunnittelemaan toimintaansa osaamistarpeita vastaavaksi. (Opetus- ja kulttuuriministeriö s.a.)

1.1.2023 alkaen ammatillisia perustutkintoja on voimassa 42. Ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteessa olevista tutkinnoista säädetään Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. Opetushallitus määrää tutkinnoille tutkinnon perusteet. Tutkintoja, niiden rakennetta ja tutkinnon perusteita kehitetään muuttuvat työelämän tarpeet huomioiden. (Opetushallitus 2024c.)

3.1 Ammatilliset perustutkinnot

Ammatillisissa tutkinnoissa käytetään tutkintonimikkeitä, jotka on valittu vastaamaan työelämässä tunnettuja ammattinimikkeitä. Ammatilliset perustutkinnot ovat laajuudeltaan 180 osaamispistettä ja ne koostuvat pääosin tutkinto-kohtaisista ammatillisista tutkinnon osista, jotka ovat laajuudeltaan 145 osaamispistettä, sekä yhteisistä tutkinnon osista (35 osp), joilla vahvistetaan työssä ja elämässä tarvittavia perustaitoja sekä valmiuksia jatko-opintoihin ja elinikäiseen oppimiseen. Opiskeluun tarvittavaa aikaa tai opetuksen määrää ei voi päätellä osaamispisteistä. (Opetushallitus 2024a.)

Tutkinnot muodostuvat pakollisista ja valinnaisista tutkinnon osista, joilla pyritään varmistamaan sekä tutkinnon keskeinen osaaminen että ammattitaidon laajentaminen eri työtehtäviin. Tutkinnon osat ovat myös laajuudeltaan eri suuruisia. Osaamispistemäärä kuvaa, kuinka merkittävää ja kattavaa tutkinnon osan osaaminen on suhteessa koko tutkinnon ammattitaitovaatimukseen. (Opetushallitus 2024a.)

Valinnaisiin tutkinnon osiin sisältyy myös kaikille aloille yhteisiä valinnaisia ammatillisia tutkinnon osia. Perustutkintoihin voi myös sisällyttää tutkinnon osia muista ammatillisista perustutkinnoista sekä korkeakouluopinnoista. Lisäksi koulutuksen järjestäjä voi laatia perustutkintoihin paikallisen työelämän osaamistarpeisiin vastaavia paikallisia tutkinnon osia, joissa määriteltyä osaamista tulee pystyä hyödyntämään useammassa työpaikassa. (Opetushallitus 2024a.)

Tutkintojen osat perustuvat eri toimialojen työprosesseihin ja tehtäväkokonaisuuksiin, ja osaaminen, jota tarvitaan niissä suoriutumiseen, kuvataan ammattitaitovaatimuksina. Tutkinnon perusteissa määritellään myös ammattitaidon osoittamistavat eli se, miten opiskelija osoittaa ammattitaitonsa. Lähtökohta on, että ammattitaito osoitetaan näytössä käytännön työtilanteissa. Arvioinnissa käytetään apuna arviointikriteerejä, joiden avulla arvioidaan, kuinka hyvin opiskelijat hallitsevat ammattitaitovaatimukset. Perustutkinnoissa arviointiasteikko on viisiportainen asteikon 1–5 mukaisesti. (Opetushallitus 2024a.)

Osa perustutkinnoista kuuluu SORA (ratkaisuja soveltumattomuuteen) -tutkintoihin. Koulutuksen järjestäjä voi pyytää tietoja opiskelijan terveydentilasta ja toimintakyvystä hakeutumisvaiheessa tai niiden muuttuessa opintojen aikana. Tutkintoihin, joiden koulutukseen tai ammatissa toimimiseen sisältyy alaikäisen turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta tai liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia, sovelletaan SORA-säädöksiä. Logistiikan perustutkinto kuuluu SORA-tutkintoihin kuljetuspalvelujen osaamisalan osalta. (Opetushallitus 2024d).

3.2 Osaamisen osoittaminen ammatillisessa peruskoulutuksessa

Ammatillisessa peruskoulutuksessa tutkinnon osien edellyttämä ammattitaito ja osaaminen osoitetaan tekemällä aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa käytännön työtehtäviä näytössä, jossa opiskelija osoittaa, miten hyvin hän on saavuttanut keskeisen ammattitaidon tai osaamisen, joka tutkinnon perusteissa on määritelty. Koulutuksen järjestäjä vastaa näytön toteuttamisesta ja se toteutetaan käytännön työtilanteessa työpaikalla. Näytössä osoitettua osaamista voidaan tarvittaessa täydentää muulla arvioinnilla tutkinnon perusteissa määriteltyjen määräysten mukaisesti. Opiskelijalle tulee järjestää mahdollisuus näyttöön mahdollisimman pian sen jälkeen, kun hänen katsotaan saavuttaneen tutkinnon perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017, 52§.)

3.3 Logistiikan perustutkinto

Logistiikan perustutkinnon (OPH-2764-2017) kuljetuspalvelujen osaamisalan suorittaneen osaamista kuvataan tutkinnon perusteissa seuraavasti:

Kuljetuspalvelujen osaamisalan suorittaneen on osattava toimia asiakaspalvelun ja kuljetusten tehtävissä. Hänen on osattava kuljettaa asiakkaan tuotteita kannattavasti ja turvallisesti sekä palvella asiakkaita. Hänen on tunnettava ajoneuvonsa liikennekelpoisuuden vaatimukset ja osattava varmistaa ajoneuvon ja sen lisälaitteiden tekninen ja turvallinen toimivuus. Hänen on hallittava ajoneuvonsa ajonlähtöön liittyvät tarkastukset ja tavallisimmat huoltotoimet. Hänen on osattava lastata ajoneuvo säädösten ja olosuhteiden sallimaan maksimikuormaan ja kuljettaa ajoneuvoa turvallisesti, taloudellisesti ja vastuullisesti. Hänen on tunnettava kuljetuksiin liittyvät vakuutukset ja työhönsä liittyvät työsuojelusäädökset. Hänen on osattava kommunikoida ajoneuvojen ja kuljetusalan viestintävälineillä. Kuljettajalta vaaditaan ajokorttiasetuksen edellyttämä ajokortti ja kuljetusalan perustason ammattipätevyyskoulutus. (ePerusteet 2023a.)

Logistiikan perustutkintoa on uudistettu vuoden 2014 jälkeen kolmeen otteeseen. 1.8.2018 tulivat voimaan perusteet (OPH-2764-2017), joita muutettiin 1.1.2020 alkaen kuljetusalan perustason ammattipätevyys ja kuljetusalan perustason ammattipätevyyden laajennus -tutkinnon osien osalta (Opetushallitus 2019).

Logistiikan perustutkinto (OPH-2764-2017) on voimassa siirtymäajalla 31.7.2026 asti. Tutkinto muodostuu ammatillisista tutkinnon osista, joista pakollisia on 90 osaamispistettä ja valinnaisia 55 osaamispistettä sekä yhteisiä tutkinnon osia 35 osaamispistettä. Tutkinto sisältää kolme osaamisalaa, joita ovat varastopalvelujen osaamisala, lentoasemapalvelujen osaamisala sekä kuljetuspalvelujen osaamisala. Kuljetuspalvelujen osaamisalan tutkintonimikkeitä ovat autonkuljettaja, yhdistelmäajoneuvonkuljettaja sekä linja-autonkuljettaja. (ePerusteet 2023a.)

Autonkuljettajan osaamisalalla pakollisia tutkinnon osia ovat Kuljetusalan perustason ammattipätevyys (10 osp), Kuorma-auton tavarankuljetusten hallinta (40 osp) sekä Kuorma-autokuljetukset (40 osp) (ePerusteet 2023a). Yhdistelmäajoneuvonkuljettajan osaamisalalla on muuten samat tutkinnon osat, mutta Kuorma-autokuljetusten tilalla on Yhdistelmäajoneuvokuljetukset (40 osp), joka eroaa sisällöltään kuorma-autokuljetuksista pääosin yhdistelmäajoneuvon kuljettamiseen liittyviltä osin, kuten kuvista 1 ja 2 on havaittavissa. Kuvassa 3 kuvataan Kuorma-auton tavarankuljetusten hallinta -tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset.

Kuorma-autokuljetukset, 40 osp

Koodi

105751

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- suorittaa päivittäiset tarkastukset ja tarvittavat huoltotoimet kuorma-autolle
- käyttää työtehtävässään tarvittavia asiakirjoja
- valita työtehtävän edellyttämän kuorma-auton ja siihen soveltuvan kuormatilan
- suunnitella ja valita kuljetustehtävään soveltuvan reitin
- käyttää vähintään kahta erityyppistä kappaletavarakuljetuksissa kuormaukseen, purkamiseen ja kuljettamiseen tarvittavaa lisälaitetta ja välinettä (taka-tai sivulaitanostin, trukki, kappaletavaranosturi)
- kuormata ja purkaa kuorma-auton säädösten ja työtehtävän edellyttämällä tavalla
- kuljettaa kuorma-autoa säädösten ja määräysten mukaan (noudattaa työssään työaika-, ajoaika- ja lepoaikasäädöksiä)
- suorittaa annetun kuljetustehtävän turvallisesti, taloudellisesti ja ennakkoiden
- käyttää trukkia turvallisesti työtehtävässään
- huolehtia työympäristönsä järjestyksestä ja siisteydestä
- ottaa kuljetustehtävässään huomioon terveyteen, turvallisuuteen ja toimintakykyyn vaikuttavat asiat
- noudattaa työssään sisäisen yrittäjyyden periaatteita ja laatujärjestelmien vaatimuksia
- toimia asiakaspalvelutilanteissa

Lisäksi opiskelija suorittaa

- C-luokan kuljettajatutkinnon
- ADR-peruskurssin ja kokeen hyväksytysti
- kuljetusalan työturvakortin hyväksytysti.

Kuva 1. Kuorma-autokuljetukset (ePerusteet 2023a)

Yhdistelmäajoneuvokuljetukset, 40 osp

Koodi

105774

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- suorittaa päivittäiset tarkastukset ja tarvittavat huoltotoimet yhdistelmäajoneuvolle
- kytkeä ja irrottaa kuorma-autoon soveltuvan perävaunun
- käyttää työtehtävässään tarvittavia asiakirjoja
- valita työtehtävän edellyttämän yhdistelmäajoneuvon ja kuormatilan
- suunnitella ja valita kuljetustehtävään soveltuvan reitin
- käyttää kappaletavarakuljetuksissa kuormaukseen, purkamiseen ja kuljettamiseen tarvittavia lisälaitteita ja välineitä
- kuormata ja purkaa yhdistelmäajoneuvon kuorman säädösten ja työtehtävän edellyttämällä tavalla
- kuljettaa yhdistelmäajoneuvoa säädösten ja määräysten mukaan
- suorittaa annetun kuljetustehtävän sekä jakelu- että runkoliikenteessä
- käyttää trukkia turvallisesti työtehtävässään
- huolehtia työympäristönsä järjestyksestä ja siisteydestä
- ottaa kuljetustehtävässään huomioon terveyteen, turvallisuuteen ja toimintakykyyn vaikuttavat asiat
- noudattaa työssään sisäisen yrittäjyyden periaatteita ja laatujärjestelmien vaatimuksia
- toimia asiakaspalvelutilanteissa.

Lisäksi opiskelija suorittaa

- CE -luokan kuljettajatutkinnon
- ADR-peruskurssin ja kokeen hyväksytysti
- kuljetusalan työturvakortin hyväksytysti.

Kuva 2. Yhdistelmäajoneuvokuljetukset (ePerusteet 2023a)

Kuorma-auton tavarankuljetusten hallinta, 40 osp

Koodi

105752

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- tehdä perushuoltotoimet kuorma-autolle ja käyttää tarvittavia työvälineitä ja -menetelmiä
- tunnistaa kuorma-autoon kuuluvia hydrauliiikan, pneumaatiikan ja sähkötekniikan laitteita ja toimintaperiaatteita
- käyttää tekstinkäsittely-, laskenta- ja esitysgrafiikkaohjelmia
- käyttää sähköpostia ja etsiä tietoa internetistä
- toimia osana työtehtävänsä edellyttämää logistista järjestelmää
- käyttää logistiikan telemaattisia järjestelmiä
- määrittellä tarvittaessa työtehtävänsä rahduspainon
- käyttää yleisimpiä kuljetusasiakirjoja
- pakata, tulkita ja tehdä yleisimpien pakkausten ja kuljetusyksiköiden merkinnät
- käyttää tavaraterminaalissa olevia apu - ja kuormankäsittelylaitteita
- vastaanottaa ja säilyttää tavaroita
- kerätä ja lähettää tavaroita
- kuormata, varmistaa ja purkaa erilaisia kappaleita säädösten ja määräysten mukaan kuorma-auton kuormatiloissa
- huolehtia työympäristönsä järjestyksestä ja siisteydestä
- ottaa tehtävänsä huomioon terveyteen, turvallisuuteen ja toimintakykyyn vaikuttavat asiat
- noudattaa työssään yrittäjyyden ja sisäisen yrittäjyyden periaatteita ja laatujärjestelmien vaatimuksia
- toimia ohjeiden ja määräysten mukaisesti työtilanteissa
- toimia asiakaspalvelutilanteissa
- ensiapu 1-kurssia vastaavat tiedot ja taidot
- tehdä osaltaan työsopimuksen
- alansa työturvallisuusohjeet.

Kuva 3. Kuorma-auton tavarankuljetusten hallinta (ePerusteet 2023a)

1.8.2022 tulivat voimaan laajalti uudistetut logistiikan perustutkinnon perusteet (OPH-1807-2021). Tutkinnon laajuus on 180 osaamispistettä, joka muodostuu ammatillisista tutkinnon osista, 145 osaamispistettä, sekä yhteisistä tutkinnon osista, 35 osaamispistettä. Osaamisaloja on edelleenkin kolme, kuljetuspalvelujen osaamisala, sisälogistiikan osaamisala sekä lentoasemapaalvelujen osaamisala. Kuljetuspalvelujen osaamisalalla on kolme tutkintonimikettä, kuorma-autonkuljettaja, yhdistelmäajoneuvonkuljettaja sekä linja-autonkuljettaja. Uudistuneissa tutkinnon perusteissa valinnaisia tutkinnon osia on lisätty, mikä mahdollistaa paremmin opiskelijoiden henkilökohtaiset opintopolut. (ePerusteet 2023b.)

3.3.1 Kuljetusalan perustason ammattipätevyys

Ammattimaisessa liikenteessä toimivalla kuljettajalla pitää kuorma- ja linja-auton kuljettamista koskevan lainsäädännön mukaan olla voimassa oleva ammattipätevyys (Laki liikenteen palveluista 320/2017, 27§). Perustason ammattipätevyyskoulutusta annetaan erikseen tavara- ja henkilöliikenteelle ja sen laajuus on joko 280 tai 140 tuntia riippuen muun muassa koulutettavan iästä ja ajokorttiluokasta. Koulutuksen sisältö koostuu kuljetusten asettamista vaatimuksista, liikenneturvallisuudesta, kuljettajan ja kuljetusten turvallisuuteen vaikuttavista seikoista sekä ammatin hoitamisesta ajoneuvoa kuljettaessa. Koulutus rakentuu teoriaopetuksesta, käytännön harjoituksista sekä ajo-opetuksesta. Ammattipätevyyskoulutusta saa järjestää ainoastaan opetus- ja kulttuuriministeriön, Puolustusvoimien pääesikunnan tai Liikenne- ja viestintäviraston myöntämän luvan omaavat toimijat. (Liikenne- ja viestintävirasto 2024.)

Perustason ammattipätevyyskoulutuksen jälkeen suoritetaan teoriakoe. Kokeen saa järjestää sellainen toimija, joka on saanut hyväksynnän järjestämiseen Liikenne- ja viestintävirastolta. Opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymä koulutuskeskus voi myös järjestää kokeen osana ammatillista kuljettajakoulutusta. Kokeen voi tehdä myös Liikenne- ja viestintäviraston palveluntuottajalla Ajovarma Oy:ssä. (Liikenne- ja viestintävirasto 2024.)

Kuljetusalan perustason ammattipätevyyden oppiainesisällöt on jaettu kolmeen osa-alueeseen, joita ovat turvallisuussääntöihin perustuva järkevän ajokäyttäytymisen parantaminen, säännösten soveltaminen sekä terveys, tie- ja ympäristöturvallisuus, palvelu ja logistiikka. Näiden osa-alueiden keskeiset sisällöt mahdollistavat perustason ammattipätevyyden integroinnin muihin kuljetuspalvelujen osaamisalan tutkinnon osiin. (ePerusteet s.a.)

3.3.2 Logistiikan työelämätoimikunta

Opetushallitus nimeää työelämätoimikunnat, joiden tehtävänä on osaltaan varmistaa ammatillisen koulutuksen laatua ja työelämälähtöisyyttä. Työelämätoimikunnat osallistuvat ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen sekä ammatillisten tutkintojen kehittämiseen ja lisäksi ne käsittelevät ammatillisessa tutkintokoulutuksessa opiskelijan osaamisen arviointia koskevia oikaisupyyntöjä. (Opetushallitus 2024e.)

Logistiikan työelämätoimikunnan yhtenä tehtävänä on vastata kuorma- ja linja-autonkuljettajien ammattipätevyyskoulutukseen liittyvän kokeen järjestämisestä, valvonnasta ja todistuksen antamisesta. Se käsittelee myös tutkintokoulutuksen opiskelijan osaamisen arviointia koskevat oikaisupyynnöt, kun ne koskevat kuljetusalan perustason ammattipätevyys -tutkinnon osaa, kun opiskelija suorittaa sen erillään tutkinnosta. (Opetushallitus 2024f.)

4 TYÖELÄMÄSSÄ OPPIMINEN

Työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävää koulutusta kutsutaan työelämässä oppimiseksi, joka on osa opiskelijan henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaa (HOKS). Työelämässä oppimisen lähtökohta on opiskelijan osaamistarve. Aikaisempi osaaminen selvitetään, joka voidaan tunnistaa ja tunnustaa osaksi suoritettavaa tutkintoa tai sen osaa. (Opetushallitus 2024g.)

Koulutuksen järjestäjä arvioi ja päättää, soveltuuko työpaikka oppimisympäristöksi tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksiin, joiden kouluttamiseen työpaikkaa on suunniteltu. Jotta koulutusta ja näyttöjä voi järjestää työpaikalla, siellä on oltava riittävästi palvelu- ja tuotantotoimintaa, tarpeelliset tuotantovälineet sekä ammattitaidoltaan, koulutukseltaan ja työkokemukseltaan pätevä henkilöstö. (Opetushallitus 2024g.)

Kun opiskelija suorittaa opintojaan työelämässä, tulee työpaikan nimetä hänelle vastuullinen työpaikkaohjaaja, joka opettaa ja ohjaa opiskelijaa. Koulutuksen järjestäjän tulee varmistaa työpaikkaohjaajan ohjausosaaminen, jolle tarvittaessa järjestetään koulutusta ohjaustehtävään. Työelämässä oppiminen on tavoitteellista ja ohjattua toimintaa, ja se suunnitellaan aina yhdessä opiskelijan, työnantajan edustajan ja koulutuksen järjestäjän edustajan kesken. Hankittavan osaamisen osalta suunnitellaan keskeiset työtehtävät, joita tekemällä osaamista hankitaan, sekä ajanjakso, jolloin opiskelu työpaikalla tapahtuu. Suunnittelussa tulee myös huomioida, mikäli työpaikalla hankittavaa osaamista on täydennettävä työpaikan ulkopuolisissa oppimisympäristöissä. (Opetushallitus 2024g.)

Työssäoppimisjakson ajaksi suunnitellaan tarvittavat ohjaus- ja tukitoiminnot, näyttöjen sisällöt ja ajankohdat sekä sovitaan työpaikan ja koulutuksen järjestäjän välisestä yhteydenpidosta. Lisäksi voidaan sopia työpaikkaohjaajan perehdytyksestä, koulutuksen järjestäjän tuesta työpaikalle sekä opiskelijan ruoka- ja työmatkajärjestelyistä. (Opetushallitus 2024g.)

Työelämässä oppimisesta sovitaan oppisopimuksella tai koulutussopimuksella. Riippumatta siitä, kumman sopimuksen piirissä opiskelija työpaikalla opiskelee, työpaikka on vastuussa opiskelijan työturvallisuudesta. Työturvallisuuslakia sovelletaan oppilaan ja opiskelijan työhön koulutuksen yhteydessä. (Työturvallisuuslaki 738/2002, 4§.)

4.1 Koulutussopimus

Koulutussopimus solmitaan kirjallisesti työpaikan edustajan ja koulutuksen järjestäjän kesken. Opiskelija ei ole työsuhteessa silloin, kun koulutus perustuu koulutussopimukseen. Koulutussopimus on määräaikainen sopimus, jossa sovitaan suoritettavista tutkinnon osista tai niitä pienempien kokonaisuuksien suorittamisesta työpaikalla. Koulutussopimus ja sen päivittäminen on annettava opiskelijalle tiedoksi. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017, 71§.)

Koulutussopimusjakson aika sovitaan opiskelijakohtaisesti, yksilöllisen tarpeen perusteella. Koska opiskelija ei ole työsuhteessa, hänelle ei makseta jakson ajalta palkkaa tai tarjota muuta vastiketta. Koulutuksen järjestäjä voi maksaa työnantajalle koulutuskorvausta jakson ajalta, mikäli opiskelija tarvitsee vaativaa erityistä tukea. (Opetushallitus 2024g.)

4.2 Oppisopimus

Oppisopimuskoulutus perustuu 15 vuotta täyttäneen opiskelijan ja työnantajan väliseen kirjalliseen työsopimukseen taikka virkasuhteessa tai virkasuhteeseen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelusuhteessa olevan opiskelijan ja työnantajan väliseen kirjalliseen sopimukseen. Oppisopimuksen edellytyksenä on koulutuksen järjestäjän ja työnantajan kirjallinen sopimus koulutuksen järjestämisestä oppisopimuksella. Mikäli oppisopimuksesta arvioidaan aiheutuvan kustannuksia työnantajalle, koulutuksen järjestäjä ja työnantaja voivat

sopia koulutuskorvauksen maksamisesta työnantajalle. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017, 70§.)

Oppisopimuskoulutuksena voi suorittaa ammatillisen tutkinnon kokonaisuudessaan, tutkinnon osia tai tutkinnon osia pienempiä kokonaisuuksia. Koska kyseessä on työsuhde, opiskelija ja työnantaja sopivat kirjallisesti sopimuksen voimassaolosta, työajasta, jonka tulee olla vähintään 25 tuntia viikossa, työsuhteen ehdoista, koeajan pituudesta sekä palkkauksen perusteista, jotka määräytyvät työ- ja virkaehtosopimusten perusteella. (Opetushallitus 2024g.)

Oppisopimuskoulutusta voidaan järjestää myös yrittäjälle hänen omassa yrityksessään riippumatta siitä, onko kyseessä juuri aloittanut vai jo kokemusta omaava yrittäjä. Yrittäjän oppisopimuksessa opiskelevallakin tulee olla nimetty työpaikkaohjaaja, josta käytetään nimitystä mentori. Mentorin on oltava yrittäjän opiskeleman alan asiantuntija ja hän osallistuu oppisopimuksen suunnitteluun opiskelijan ja koulutuksen järjestäjän kanssa. Suunnitteluvaiheessa sovi- taan mentorille tai hänen yritykselleen mahdollisesti maksettavasta koulutus- korvauksesta. (Oppisopimus s.a.)

Oppisopimuskoulutukseen sisältyy yleensä myös koulutuksen järjestäjän oppi- misympäristöissä tapahtuvaa osaamisen hankkimista. Koulutuspäiviltä opiske- lija on oikeutettu opintososiaaliin etuuksiin, joita ovat korvaus majoittumis- ja matkakustannuksista sekä päiväraha ja perheavustus silloin, kun koulutuspäi- viin osallistumisesta on aiheutunut ansionmenetyksiä. Etuudet ovat lakisäätei- siä ja niiden maksamisesta huolehtii koulutuksen järjestäjä. (Laki ammatilli- sesta koulutuksesta 531/2017, 102§.)

4.3 Työelämäpalaute

Ammatillisen koulutuksen järjestäjät vastaavat järjestämiensä tutkintojen laa- dusta ja laadunhallinnan jatkuvasta parantamisesta. Yhtenä työkaluna siihen on työpaikoilta kerättävä työelämäpalaute, joka liittyy koulutussopimuksen tai oppisopimuskoulutuksen järjestämiseen. Palautteen kohteena on oppilaitok- sen toiminta. Palaute kysytään työelämältä kahdella kyselyllä. (Opetushallitus 2024h.)

Työpaikkaohjaajakysely lähetetään opetushallituksen toimesta kaikille vastuullisille työpaikkaohjaajille silloin, kun opiskelijan työpaikalla tapahtuva osaamisen hankkiminen päättyy. Työpaikkaohjaajakyselyn kysymykset liittyvät ammatillisten oppilaitosten ja työpaikkojen väliseen toimintaan, kuten asiakaslähteisyyteen, koulutus- ja oppisopimusprossiin, ohjaukseen ja tukeen. Kysely on otettu käyttöön 1.7.2021 alkaen. (Opetushallitus 2024h.)

Työpaikkakysely lähetetään kaksi kertaa vuodessa, mikäli työpaikalla on ohjattu oppisopimus- tai koulutussopimusopiskelijoita edeltävän kuuden kuukauden aikana. Opetushallitus muodostaa työpaikkakohtaiset vastauslinkit ja toimittaa ne koulutuksen järjestäjälle, joka lähettää kyselyn omien asiakastietojensa perusteella työpaikkojen oppilaitosyhteistyöstä vastaaville henkilöille. Yrittäjän oppisopimuksella omassa yrityksessä opiskeleville kyselyä ei lähetetä. Tammikuussa 2022 käyttöön otetun työpaikkakyselyn kysymykset liittyvät yrityksen ja koulutuksen järjestäjän väliseen yhteistyöhön. (Opetushallitus 2024h.)

Sen lisäksi, että työelämäpalautetta hyödynnetään koulutuksen laadun seurantaan ja kehittämiseen, se on määritelty opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa yhdeksi ammatillisen koulutuksen järjestäjien vaikuttavuusrahoituksen perusteeksi (Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteista 1244/2020, 23§).

Rahoitusvaikutusta on vain niillä kysymyksillä, joihin kaikki vastaajat voivat kokemuksellaan vastata ja jotka liittyvät sellaisiin asioihin, joihin koulutuksen järjestäjä voi omalla toiminnallaan vaikuttaa (Opetushallitus 2024h).

Työelämäpalautteen tulokset ovat kaikille avoinna Opetushallinnon vipunen.fi -tilastopalvelussa. Työpaikkakohtaiset tulokset näkyvät vain koulutuksen järjestäjällä, jonka kanssa työpaikka tekee yhteistyötä. Valtakunnallisten kysymysten lisäksi koulutuksen järjestäjä voi lisätä omia lisäkysymyksiä, joista palaute raportoitu vain sille itselleen. (Opetushallitus 2024i.)

4.4 Ammatillisen koulutuksen opiskelijapalaute

Ammatillisessa koulutuksessa opiskeleville lähetään opintojen aloitus- ja päätösvaiheessa valtakunnallinen palautekysely, jolla seurataan opiskelijoiden tyytyväisyyttä koulutukseen ja sen vaikuttavuuteen. Kuten työelämäpalautettakin, opiskelijapalautetta käytetään ammatillisen koulutuksen laadun kehittämiseen. Aloituskysely lähetetään Opetushallituksen toimesta automaattisesti, kun henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma HOKS on ensimmäisen kerran hyväksytty. Aloituskyselyssä opiskelijalta kysytään opintojen aloituksesta, henkilökohtaistamisesta sekä opiskeluilmapiiiristä. (Opetushallitus 2024j.)

Kun opiskelija on suorittanut henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteena olleen tutkinnon tai sen osan, hänelle lähetetään päättökysely, jonka kysymykset kohdistuvat opintojen henkilökohtaistamiseen, osaamisen hankkimiseen, näyttöjen järjestämiseen, opiskelijan hyvinvointiin ja koulutuksen vaikuttavuuteen. Palaute annetaan anonymisti ja tulokset raportoituvat vasta, kun kohderyhmässä on vähintään viisi vastaajaa. Opiskelijapalautetuloksia on ollut saatavissa Vipunen.fi-tilastopalvelussa 1.7.2018 alkaen ja työelämäpalautteen mukaisesti ne raportoituvat tilastomuodossa avoimesti kaikille. Koulutuksen järjestäjät voivat lisätä myös opiskelijapalautteeseen omia kysymyksiä, joista saatu palaute näkyy vain koulutuksen järjestäjälle. (Opetushallitus 2024j.)

Vuodesta 2020 lähtien osa opiskelijapalautteen kysymyksistä on vaikuttanut työelämäpalautteen tavoin ammatillisen koulutuksen järjestäjille myönnettävään vaikuttavuusrahoitukseen, josta on säädetty opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa (Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteista 1244/2020, 18§).

5 CAREERIA AMMATILLISEN KOULUTUKSEN JÄRJESTÄJÄNÄ

Tämän tutkimuksen toimeksiantaja Careeria Oy on Itä-Uudellamaalla ja pääkaupunkiseudulla toimiva Porvoon, Loviisan, Askolan ja Lapinjärven omistuksessa oleva monialainen ammatillinen oppilaitos, jossa opiskelee vuosittain noin 11000 opiskelijaa lähes 80:ssä eri alan perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa. Sen toimipisteet sijaitsevat Porvoossa, Askolassa, Vantaalla,

Helsingissä sekä Keravalla ja niissä työskentelee noin 400 henkilöä. Koulutuspalvelua ja oppisopimustoimintaa sillä on tarjolla valtakunnallisesti. (Careeria 2024.)

Careeria on tarjonnut ammatillisen koulutuksen ja työelämäyhteistyön avulla ratkaisuja osaamisen kehittämiseen ja työelämän tarpeisiin yli 60 vuoden ajan. Careeria-nimellä koulutustoimintaa on 1.1.2019 lähtien, kun sen edeltäjät yhdistyivät. Careeria konsernin, johon kuuluu myös maahanmuuttajakoulutuksesta vastaava sisaryhtiö CareeriaPlus Oy, liikevaihto on vuosittain noin 38 miljoonaa euroa. (Careeria 2024.)

5.1 Logistiikan kuljetuspalvelujen osaamisalan koulutus Careeriassa

Perusopetuksen jälkeisen koulutuksen yhteishaussa aloituspaikkoja Careerian Logistiikan perustutkinnon syksyisin alkavaan koulutukseen on avoinna 40, jotka täyttyvät pääsääntöisesti ensisijaisista hakijoista. Tarvittaessa paikat täytetään niistä hakijoista, joilla logistiikan perustutkinto on ollut toisena hakutoiveena. Täydet opiskelijaryhmät saadaksesen oppilaitos voi avata koulutuksiin jatkuvan haun. Yhteishaussa hakijat eivät pääse vielä valitsemaan osaamisalaa, eivätkä kaikki siitä ole vielä hakuvaiheessa päätöstä tehneetkään. (Lindeberg 2024.)

Ensimmäisen vuoden aikana opiskeltavat ammatilliset sisällöt keskittyvät yleisesti logistiikkaan sekä yhteisten tutkinnon osien pakollisiin osa-alueisiin. Ensimmäisen opiskeluvuoden loppupuolella opiskelijat esittävät toiveensa siitä, jatkavatko opintojaan toisen opiskeluvuoden syksyllä kuljetuspalvelujen vai sisälogistiikan osaamisalalla. Valintaan vaikuttavat opiskelijan oma toive, opiskelumenestys, aktiivisuus sekä mahdolliset merkinnät ajokorttiotteessa. (Lindeberg 2024.)

Toisen opiskeluvuoden alussa kuljetuspalvelujen osaamisalan opiskelijat aloittavat kuljetusalan perustason ammattipätevyyden opiskelun, jonka sisällöt ovat osittain integroitu muiden kuljetusalaan liittyvien tutkinnon osien sisään. Myös yhteisten tutkinnon osien valinnaiset osa-alueet on suunniteltu suoritettavaksi toisen vuoden aikana. (Lindeberg 2024.)

Ajokorttien suorittamiseen ja liikenneturvallisuuteen liittyvät opinnot alkavat toisen opiskeluvuoden alkuvaiheessa. Ammatillisessa kuljettajakoulutuksessa opiskelevien on mahdollista suorittaa B-luokan ajokortti 17-vuotiaana, mutta ajo-oikeus on voimassa ainoastaan silloin, kun ajaminen liittyy opintojen suorittamiseen (Ajokortti-info 2024).

Opiskelijat saavat itse päättää, suorittavatko ajo-oikeuden logistiikan kuljettajakoulutuksen opiskelijana poikkeusluvalla 17-vuotiaana vai vasta 18-vuotiaana. Ikä ja ajo-oikeuden suorittamisen ajankohta vaikuttavat kuljetusalan opiskelijoiden henkilökohtaisiin opiskelusuunnitelmiin. Oppilaitos pyrkii siihen, että opiskelija suorittaa kuorma-auton ajo-oikeuden eli C-kortin heti, kun siihen on iän puolesta mahdollisuus. (Lindeberg 2024.)

Oppilaitoksen tavoitteena on, että C-kortin omaavat opiskelijat siirtyisivät suorittamaan opintojaan työelämään koulutus- tai oppisopimuksella mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, mikäli opiskelijan osaaminen ja opintotilanne sen mahdollistaa. Tällä tavoin saadaan myös oppilaitoksen oppimisympäristöissä opiskelevien määrää vähennettyä, joka mahdollistaa resurssien tehokkaamman hyödyntämisen. (Lindeberg 2024.)

Kolmantena vuonna opinnot jatkuvat valinnaisten ammatillisten tutkinnon osien opiskelulla. Opiskelijoilla, jotka ovat täyttäneet alkuvuodesta 18 vuotta, on mahdollisuus valmistua kuorma-autonkuljettajaksi kolmannen opiskeluvuoden joulukuun mennessä. Mikäli opiskelija haluaa kouluttautua yhdistelmäajoneuvonkuljettajaksi, opinnot jatkuvat kolmannen vuoden keväälle. (Lindeberg 2024.)

Careeria mahdollistaa kuljetusalan tutkintojen suorittamisen osittain tai kokonaisuudessaan oppisopimuksella. Omaehtoisessa eli lähtökohtaisesti oppilaitoksessa tapahtuvassa koulutuksessa opiskelevat voivat myös siirtyä suorittamaan opintojaan työelämään oppisopimuksella. Linja-autonkuljettajakoulutusta Careeria toteuttaa ainoastaan oppisopimuskoulutuksena. (Lindeberg 2024.)

5.2 Opetusjärjestelyt koronapandemian aikana

Joulukuussa 2019 alkoi Kiinassa koronavirusepidemia, jonka Maailman terveysjärjestö WHO julisti maailmanlaajuiseksi pandemiaksi 11.3.2020 (Terveyskirjasto 2024). Valtioneuvoston linjauksen mukaisesti ammatillisten oppilaitosten tilat suljettiin 18.3.2020, jolloin lähiopetus keskeytettiin 13.4.2020 saakka. Tuona aikana oppilaitoksissa opetus toteutettiin vaihtoehtoisilla tavoilla, kuten etäopiskelulla, erilaisilla digitaalisilla oppimisympäristöillä sekä itsenäisellä opiskelulla. (Valtioneuvosto 2020.)

Kesällä 2020 koronatilanne helpottui, mutta paheni taas syksyllä, jolloin osa ammatillisista oppilaitoksista siirtyi etäopetukseen paikallisten epidemiatilanteiden vuoksi. Syksyllä 2020 oppilaitoksilla oli mahdollista toteuttaa hybridimallia, jossa opetusta toteutettiin samanaikaisesti lähi- ja etäopetuksena. (Opetushallitus 2021.) Helmikuussa 2021 tartuntatautilanne paheni, jonka vuoksi hallitus totesi tarpeen tiukemmista toimenpiteistä ja poikkeusolot tulivat taas voimaan 27.4.2021 saakka. Kevään 2021 jälkeen koronapandemia aaltoili vuoden 2022 kevääseen asti, minkä jälkeen rajoituksista luovuttiin kokonaisvaltaisemmin. (Eduskunta s.a.)

Careerian logistiikan perustutkinnon koulutus toteutettiin koronan aikana ministeriön ja Opetushallituksen ohjeita noudattaen, hyödyntämällä muun muassa sähköisiä oppimisympäristöjä sekä pienryhmä- ja yksilöopetusta (Lindberg 2024). Tähän tutkimukseen osallistuneista 91,7 % kertoi, että opintojen jossain vaiheessa oli käytössä opetuksen poikkeusjärjestelyjä. Heistä 75 % koki, etteivät poikkeusjärjestelyt vaikuttaneet opintojen suorittamiseen tai osaamisen hankkimiseen. 16,7 % katsoi, että poikkeusjärjestelyt vaikuttivat hieman, koska sovittuja, etenkin henkilökohtaisia, opetustapahtumia peruttiin tai siirrettiin. Vastausten perusteella voi todeta, että Careeria pystyi järjestämään logistiikan perustutkintokoulutuksen pandemian aikana onnistuneesti.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimukseen tavoiteltiin haastateltavaksi 31 kuljetusalan Logistiikan perustutkinnon kuljetuspalvelujen osaamisalan vuosina 2020–2024 suorittanutta henkilöä. Heistä tavoitettiin 28 henkilöä, joista 4 ilmoitti, etteivät ole työskennelleet kuljetusalan työtehtävissä ollenkaan koulutuksen jälkeen. Haastatteluun

valikoitui 24 henkilöä, joista 2 toi esille, että ovat koulutuksen jälkeen työskennelleet kuljetusalalla, mutta tällä hetkellä toimivat muissa tehtävissä.

Taulukko 1. Tutkimukseen osallistuneiden valmistuminen logistiikan perustutkinnosta

Vuosi	Valmistuneet
2020	2
2021	8
2022	7
2023	5
2024	2
Yhteensä	24

Haastateltavista 14 toimi kuorma-autonkuljettajana, 9 yhdistelmäajoneuvonkuljettajana ja 2 pakettiautonkuljettajana. Taulukossa 2 esitetään tutkimukseen osallistuneiden sijoittuminen kuljetusalan suoritealoille.

Taulukko 2. Tutkimukseen osallistuneiden työskentely suoritealoittain

Suoriteala	Määrä
Kappaletavarakuljetukset	16
Elintarvikekuljetukset	4
Eläinkuljetukset	1
Ympäristöhuollonkuljetukset	2
Maansiirtokuljetukset	1
Yhteensä	24

Haastattelut pidettiin 16.-22.4.2024 välisenä aikana ja niiden kesto vaihteli 9 ja 17 minuutin välillä. 23 haastattelua toteutettiin puhelimitse. Yksi haastateltava ilmoitti haluavansa vastata kysymyksiin kirjallisesti.

Puhelinhaastattelu valikoitui menetelmäksi, koska haastateltavien työnkuvan vuoksi tapaamiset muilla tavoin olisivat olleet ajankäytöllisesti liian haastavia toteutettaviksi. Puhelinhaastattelun suurimpia etuja on, että sillä voidaan tavoittaa kiireisiä tai kaukana asuvia henkilöitä (Hirsjärvi & Hurme 2008, 65).

Hirsjärven & Hurmeen (2008, 75) mukaan haastatteluiden tallentaminen joissain muodossa on välttämätöntä. Tallentaminen tekee mahdolliseksi haastateltavien mahdollisesti pitkienkin puheenvuorojen tarkemman analysoinnin (Kallinen & Kinnunen 2021). Kaikilta puhelinhaastatteluun osallistuneilta saatiin lupa haastattelun tallentamiseen.

6.1 Tutkimuskysymykset ja rajaukset

Päätutkimuskysymys on, vastaako Careerian järjestämä toisen asteen kuljettajakoulutus työelämän vaatimuksia koulutuksen suorittaneiden mielestä?

Tutkimuskysymyksiä ovat:

- A) Vastasiko osaamisesi tutkinnon suorittamisen jälkeen työelämän vaatimuksia?
- B) Millä tavalla Careerian kuljettajakoulutusta voisi mielestäsi kehittää?

Tutkimuskysymys A kohdistuu Logistiikan perustutkinnon (OPH-2764-2017) kuljetuspalvelujen osaamisalan kolmen pakollisen 40 osaamispisteen laajuisen tutkinnon osan, kuorma-auton tavarankuljetusten hallinnan, kuorma-autokuljetusten sekä yhdistelmäajoneuvokuljetusten ammattitaitovaatimukseen, joista on laadittu viisi teemaa. Teemat on pilkottu pienempiin osa-alueisiin, jotka vastaavat myös Careerian kuljettajakoulutuksen sisältöjä.

1. Kuorma-auton tai ajoneuvoyhdistelmän tekniikka, rakenne ja perushuoltotoimet
 - a. ajoneuvon tarkastaminen
 - b. kuorma-auton tai ajoneuvoyhdistelmän tekniikka ja rakenne
 - c. ajoneuvon huoltaminen
2. Terminaalitoiminnot ja asiakirjat
 - a. kuljetusasiakirjat
 - b. rahdituspainon määrittely
 - c. pakkaaminen ja pakkausmerkinnät
3. Tavarankäsittely ja kuorman käsittely
 - a. tavarankäsittely- ja kuormankäsittelylaitteet
 - b. kuorman lastaaminen, sijoittelu ja varmistaminen
4. Kuljetustehtävän suorittaminen
 - a. ajoneuvon käsittely
 - b. reitin suunnittelu ja valinta
 - c. turvallinen, taloudellinen ja ennakoiva ajotapa
 - d. ajopiirturin käyttö
 - e. asiakaspalvelu
5. Säädökset ja määräykset
 - a. kuormaus säännökset
 - b. työ-, ajo- ja lepoaika säädökset

Tutkimuskysymyksessä A haastateltavilta kysyttiin teemojen pienempiin osa-alueisiin liittyen, vastasiko heidän ammatillinen osaamisensa työelämän vaatimuksia tutkinnon suorittamisen jälkeen. Vastausvaihtoehtoina olivat 1) vastasi, 2) vastasi osittain, 3) ei vastannut ja 4) ei ole sisältynyt työtehtäviin. Haastateltavilta pyydettiin perusteluja näkemykselleen, mikäli he kokivat, että osaaminen ei vastannut tai se vastasi osittain työelämän vaatimuksia.

Tutkimuskysymykseen B liittyen haastateltavat saivat kertoa omin sanoin, millä tavoin Careerian kuljettajakoulutusta voisi heidän mielestään kehittää. Kysymys muotoiltiin haastattelussa seuraavanlaiseksi: *Nyt kun sinulla on jonkin verran kokemusta kuljetusalan työtehtävistä ja vertaat niitä suorittamaasi koulutukseen niin millä tavoin mielestäsi Careerian kuljettajakoulutusta voisi kehittää?* Haastateltaville tarkennettiin, että kysymys ei kohdistu koulutuksen järjestäjän henkilöstö- eikä kalustoresursseihin.

Tutkimus rajattiin koskemaan niitä henkilöitä, jotka ovat aloittaneet logistiikan perustutkinnon kuljetuspalvelujen osaamisalan suorittamisen 1.8.2018 jälkeen, jolloin tulivat voimaan tutkinnon perusteet, jotka ovat siirtymäajalla voimassa 31.7.2026 asti (ePerusteet 2023a). 1.8.2018 koulutuksen aloittaneet opiskelevat uuden ammatillisen koulutuksen lain mukaisesti. Uuden lain myötä jokaiselle opiskelijalle tulee laatia henkilökohtainen osaamisen kehittämisen suunnitelma ja koulutuksen suorittamista alettiin ohjaamaan enemmän työpajoilla tapahtuvaksi. (Lempinen 2017.)

Tutkimuksesta rajattiin pois henkilöt, jotka ovat suorittaneet logistiikan perustutkinnon kokonaisuudessaan oppisopimuskoulutuksena. Oppisopimusopiskelijoilla suurin osa osaamisen hankkimisesta tapahtuu työelämässä, eivätkä he osallistu oppilaitoksessa järjestettävään koulutukseen siinä laajuudessa, että heidän näkemyksensä siitä olisi luotettava. Tutkimuksessa ei myöskään haastatella työvoimapolitiittisissa osatutkintotavoitteisissa koulutuksissa opiskelleita. Kahden pakettiautonkuljettajana toimineen henkilön vastauksia ei oteta huomioon teeman 1 tulosten analysoinnissa. Tutkimuksen kysymyksiin kirjallisesti vastanneen henkilön näkemykset otetaan huomioon ainoastaan tutkimuskysymyksen 2 kohdalla.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tässä kappaleessa käsitellään ensin tutkimuskysymyksen 1 vastaukset, jotka käsitellään sekä teema- että osiokohtaisesti. Tämän jälkeen käydään läpi tutkimuskysymyksen 2 vastaukset, joissa vastaajat toivat esille kuljettajakoulutuksen kehitysehdotuksia.

7.1 Kuorma-auton tai ajoneuvoyhdistelmän tekniikka, rakenne ja perushuoltotoimet

Ammattitaitovaatimuksissa määritellään, että opiskelijan tulee osata suorittaa päivittäiset tarkastukset ja tarvittavat huoltotoimenpiteet kuorma-autolle tai yhdistelmäajoneuvolle. Opiskelijan on myös tunnistettava kuorma-autoon kuuluvia hydrauliiikan, pneumatiikan ja sähkötekniikan laitteita sekä toimintaperiaatteita. Teeman 1 osalta 77,8 % katsoi osaamisensa vastanneen työelämän vaatimuksia.

Kuva 4. Kuorma-auton tai ajoneuvoyhdistelmän tekniikka, rakenne ja perushuoltotoimet -teeman osaamisen jakautuminen

7.1.1 Ajoneuvon tarkastaminen

Haastatelluista 95,2 % koki osaamisen olleen työelämässä vaadittavalla tasolla ajoneuvon tarkastamisen osalta. 4,8 % koki osaamisen vastanneen osittain työelämän vaatimuksia. Perusteluina mainittiin, että koulutuksen aikana perävaunuihin kohdistuneita tarkastuksia tehtiin ainoastaan varsinaiseen perävaunuun ja työtehtävissä kuljettaminen tapahtui puoliperävaunuyhdistelmällä, jonka tarkastamisesta ei ollut tietoa eikä kokemusta.

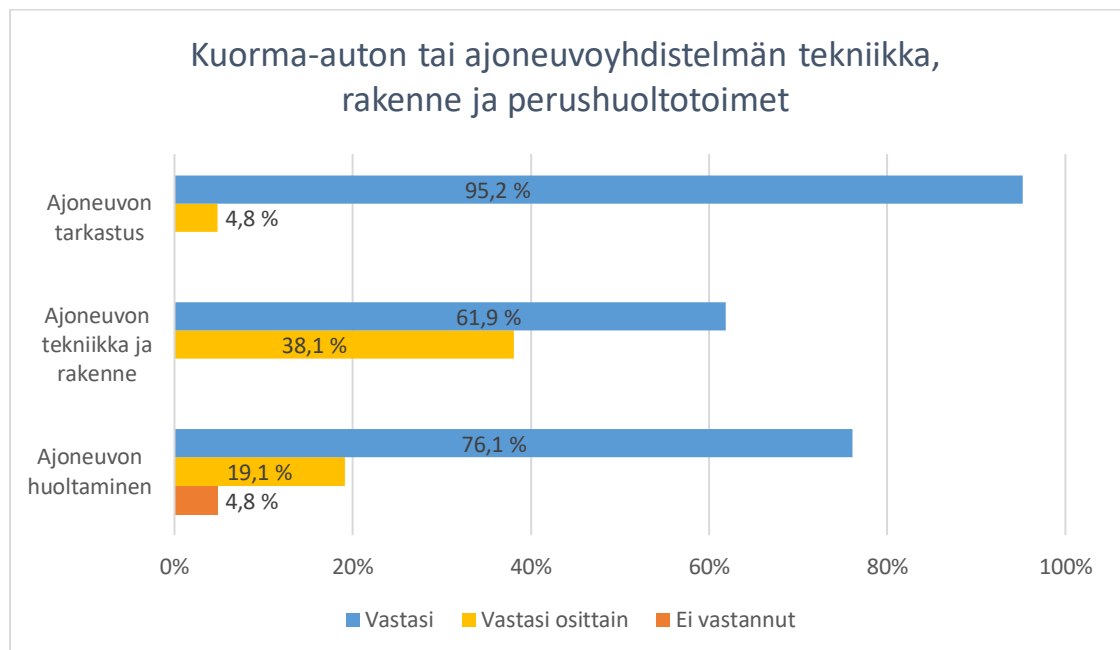
7.1.2 Kuorma-auton tai ajoneuvoyhdistelmän tekniikka ja rakenne

61,9 % oli sitä mieltä, että osaaminen vastasi työelämän tarpeita. 38,1 % koki osaamisen vastanneen osittain sitä, mitä työelämässä tulisi osata. Vastaajat

perustelivat näkemyksensä sillä, että kuorma-auton tekniikkaan liittyen olisi voinut olla enemmän käytännön harjoituksia ja puoliperävaunun tekniikka ja rakenne käsiteltiin ainoastaan teoriassa.

7.1.3 Ajoneuvon huoltaminen

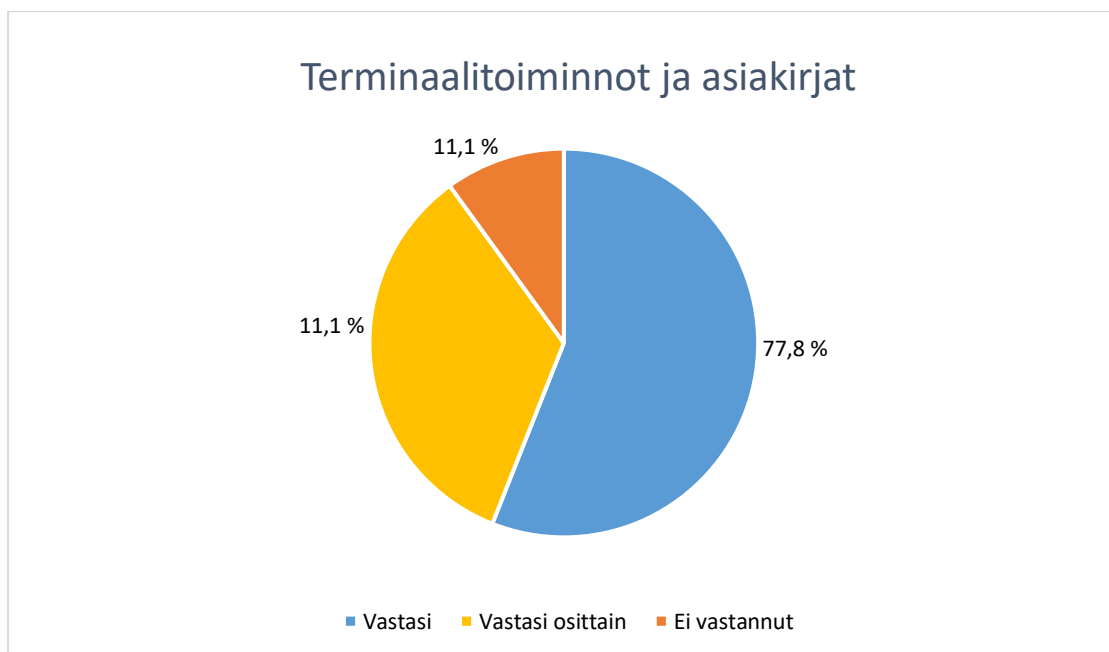
76,1 % koulutuksen suorittanutta koki osaamisensa vastanneen työelämässä vaadittavaa tasoa kuorma-auton tai ajoneuvoyhdistelmän huoltamisen osalta. 19,1 % mielestä osaaminen oli osittain sillä tasolla, mitä kuljettajalta vaaditaan huoltamisen osalta. Heidän mielestään koulutuksessa ei suoritettu riittävästi käytännön harjoituksia huoltamiseen liittyen. Yksi haastatettava koki, ettei hänen osaamisensa ollut riittävällä tasolla. Hän ei ollut osallistunut koulutuksen aikana ajoneuvon huoltamiseen liittyviin käytännön harjoituksiin.

Kuva 5. Kuorma-auton tai ajoneuvoyhdistelmän tekniikka, rakenne ja perushuoltotoimet – teeman osa-alueiden osaamisen jakautuminen

7.2 Terminaalitoiminnot ja asiakirjat

Kuorma-auton tavarankuljetusten hallinta -tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksissa kuvataan, että opiskelijan tulee osata määritellä tarvittaessa rahdituspaino, käyttää yleisimpiä kuljetusasiakirjoja, sekä pakata ja tehdä yleisimpien pakkausten merkinnät.

Kuva 6. Terminaalitoiminnot ja asiakirjat -teeman osaamisen jakautuminen

7.2.1 Kuljetusasiakirjat

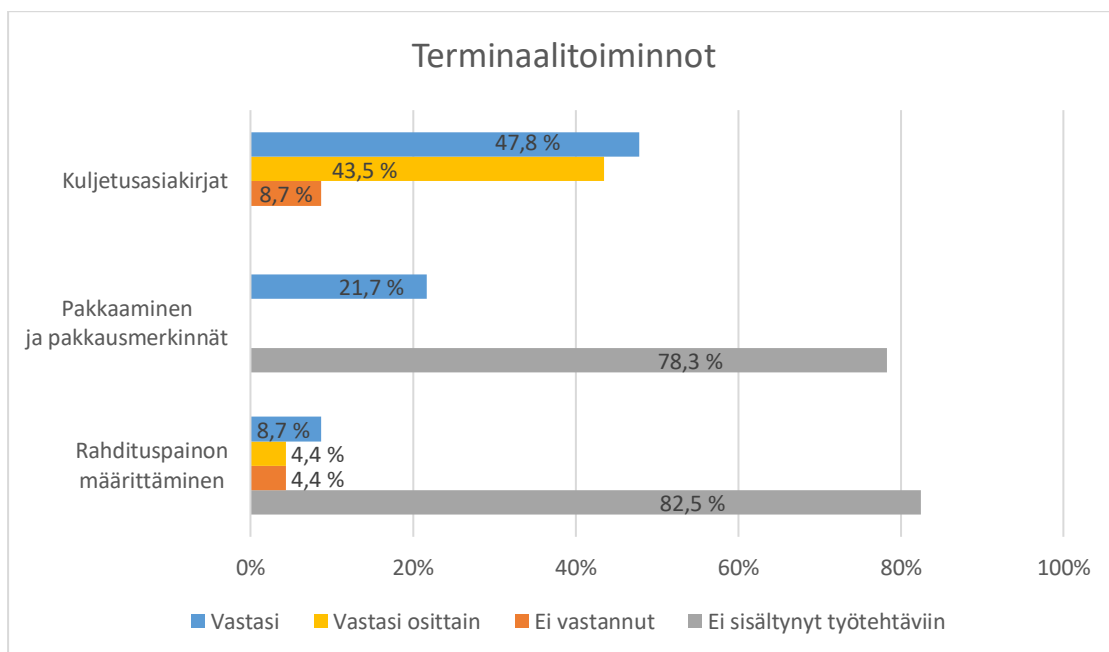
47,8 % kertoi osaamisensa vastanneen työelämän vaatimuksia kuljetusasiakirjojen osalta. Osaaminen oli 43,5 % mielestä osittain työelämän vaatimalla tasolla. Heidän mielestään koulutuksessa ei otettu riittävästi huomioon sitä, että kuljetusasiakirjoja käsitellään työelämässä usein sähköisesti. 8,7 % mielestä osaaminen ei vastannut sitä tasoa, mitä kuljetusalan työtehtävissä vaadittiin.

7.2.2 Rahdituspainon määrittäminen

82,5 % vastanneista ei ollut kuljetusalan työtehtävissä määritellyt rahdituspainoa. 8,7 % katsoi, että osaaminen vastasi työelämän vaatimuksia. 4 % mielestä osaaminen oli osittain työelämässä vaadittavalla tasolla ja 4 % koki, ettei osaaminen vastannut työelämän tarpeita.

7.2.3 Pakkaaminen ja pakkausmerkinnät

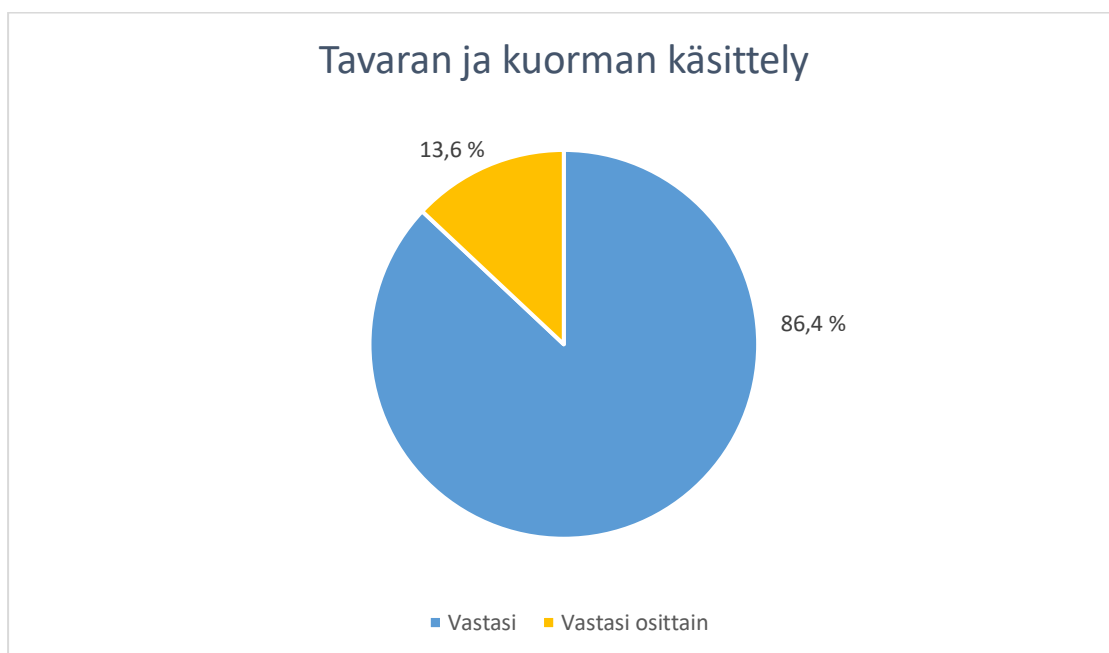
78,3 % vastasi, ettei heidän työtehtäviinsä ole sisällynyt tavaroiden pakkaamista ja pakkausmerkintöjen tekemistä. 21,7 % haastatelluista oli työtehtäviinsään pakannut tavaroita ja tehnyt pakkausmerkintöjä, ja he kokivat osaamisensa olleen riittävällä tasolla. Kaikki vastaajat toivat esille, että koulutuksessa käsiteltiin riittävästi etenkin pakkausmerkintöjä.

Kuva 7. Terminaalitoiminnot -teeman osa-alueiden osaamisen jakautuminen

7.3 Tavarankäsittely

Tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksissa määritellään, että opiskelijan on osattava käyttää tavaraterminaalissa olevia apu- ja kuormankäsittelylaitteita ja lisäksi hänen on osattava käyttää vähintään kahta erityyppistä kappaletavarankuljetuksissa käytettävää lisälaitetta, joita voivat olla mm. taka- tai sivulaitnostin, trukki ja kappaletavaranoستuri.

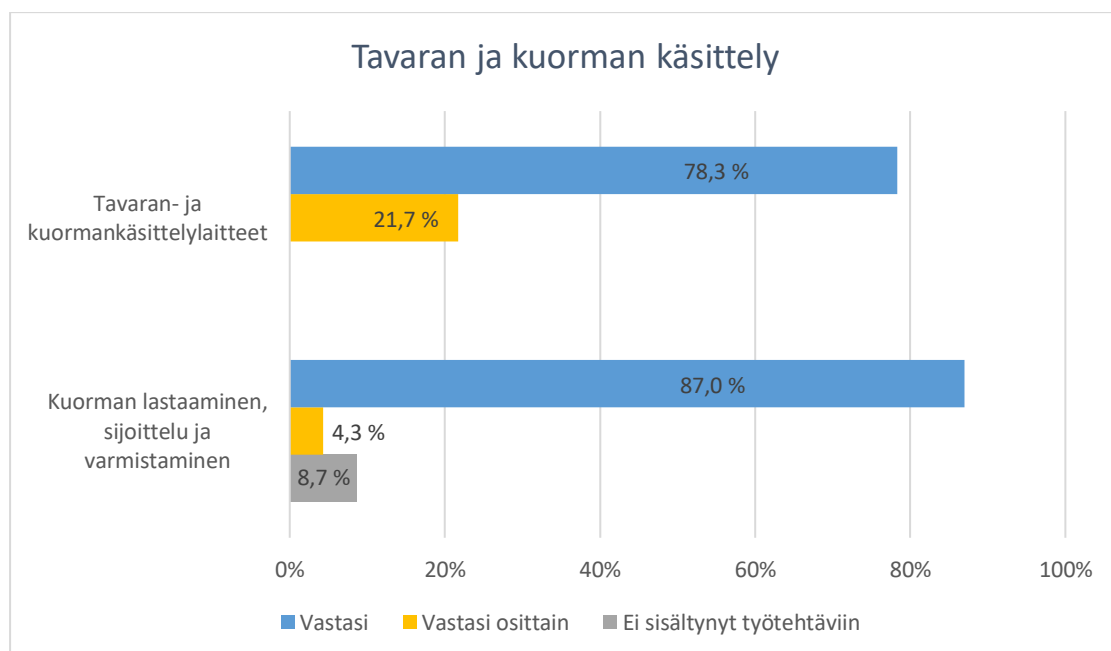
Kuva 8. Tavarankäsittely -teeman osaamisen jakautuminen

7.3.1 Tavarankäsittelylaitteet

Vastaajista 78,3 % koki, että heidän osaamisensa oli työelämässä vaadittavalla tasolla erilaisten kuormankäsittelylaitteiden osalta. 21,7 % kertoi osaamisensa olleen osittain riittävällä tasolla ja heistä 60 % oli sitä mieltä, että osaamisen hankkiminen jäi vajaaksi, koska he siirtyivät suorittamaan opintojaan työelämään mielestään liian varhaisessa vaiheessa, eikä kyseisiin ammattitaitovaatimuksiin liittyvää opetusta ollut enää tarjolla työssäoppimisjakson jälkeen. Lisäksi 40 prosentin mielestä erilaisia trukkeja olisi pitänyt olla harjoituksissa käytössä enemmän, jotta osaaminen olisi ollut työelämässä vaadittavalla tasolla. Usea haastateltava toi esille, että käytännön harjoituksia tavarankäsittelylaitteiden käyttöön liittyen oli vähintäänkin riittävästi.

7.3.2 Kuorman lastaaminen, sijoittelu ja varmistaminen

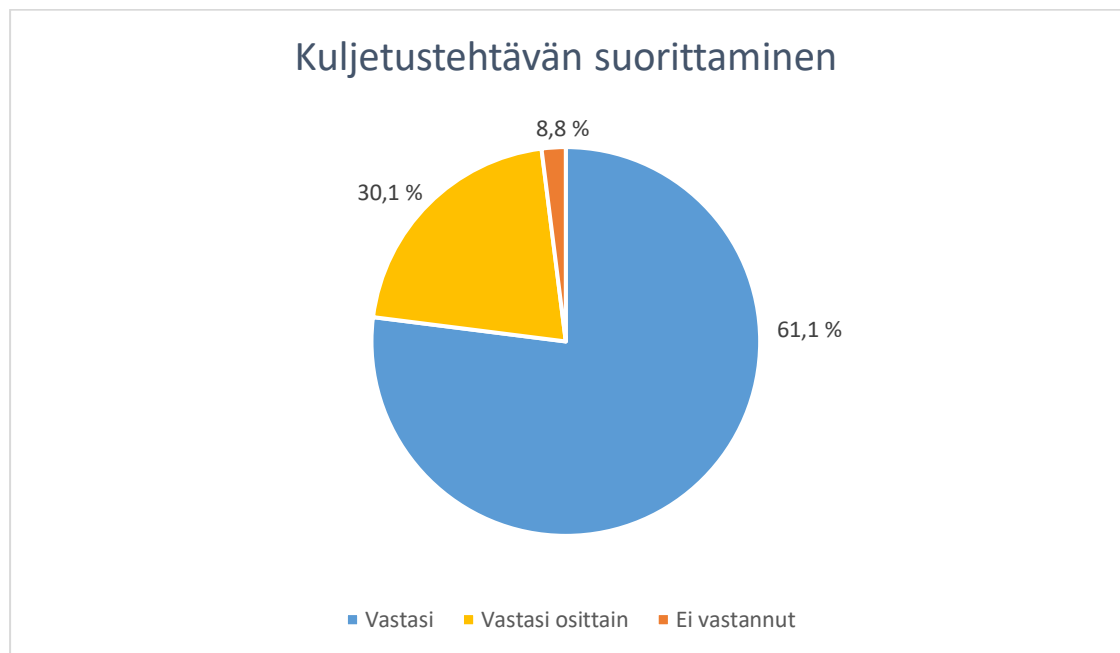
87 % vastaajaa koki, että osaaminen kuorman lastaamisen, sijoittelun ja varmistamisen osalta vastasi työelämän vaatimuksia. 4,3 % haasteltua koki osaamisen olleen osittain työelämässä tarvittavalla tasolla. 8,7 % ei ollut kuljetusalan työtehtävissä lastannut ajoneuvoa eikä varmistanut kuormaa.

Kuva 9. Tavarankäsittely -teeman osa-alueiden osaamisen jakautuminen

7.4 Kuljetustehtävän suorittaminen

Tutkinnon osien kuorma-autokuljetukset ja yhdistelmäajoneuvokuljetukset ammattitaitovaatimuksissa määritellään, että opiskelijan tulee osata suunnitella ja valita kuljetustehtävään soveltuva reitti, sekä suorittaa kuljetustehtävä turvallisesti, taloudellisesti ja ennakoivaa ajotapaa käyttäen. Lisäksi tutkinnon osan yhdistelmäajoneuvokuljetukset ammattitaitovaatimuksissa määritellään, että opiskelijan tulee osata kytkeä ja irrottaa kuorma-autoon perävaunu ja kuljetustehtävä tulee suorittaa sekä jakelu- että runkoliikenteessä.

Kuva 10. Kuljetustehtävän suorittaminen -teeman osaamisen jakautuminen

7.4.1 Ajoneuvon käsittely

47,8 % vastaajista koki ajoneuvon käsittelyn osalta osaamisen vastanneen työelämän vaatimuksia, ja ajoneuvon kuljettaminen hankalissa paikoissa, kuten kaupunkiympäristöissä, onnistui ilman haasteita. 52,2 % katsoi osaamisensa olleen osittain työelämän vaatimusten mukaista. Vastauksissa tuli esille, että ajoharjoittelua toteutettiin yksipuolisissa ympäristöissä, eikä esimerkiksi terminaali-alueella ajoharjoituksia järjestetty ollenkaan. 30,4 % osaamisensa osittain työelämän vaatimuksia vastanneeksi kokeneista toi esille, että koulutuksen aikana suoritetut peruutusharjoittelut eivät heidän mielestään valmistaneet kuljetusalan työelämään.

7.4.2 Reitin suunnittelu ja valinta

39,1 % vastaajista koki osaamisensa vastanneen työelämän vaatimuksia ja kuljetustehtävien omatoiminen suorittaminen sujui alusta asti reitin suunnittelun ja valinnan osalta. 47,8 % vastaajista kertoi, että osaaminen oli osittain työelämän vaatimusten mukaista ja heistä kaikki toivat esille, että koulutuksessa olisi pitänyt olla enemmän ajoharjoituksia tuntemattomissa ympäristöissä, ja reittisuunnittelua olisi pitänyt käsitellä enemmän raskaan kaluston kuljettajan näkökulmasta niin teoriassa kuin käytännössäkin. 13,1 % koki, että osaaminen ei ollut työelämässä vaadittavalla tasolla. He eivät olleet reitin suunnitteluun ja valintaan liittyvässä opetuksessa koulutuksen aikana.

7.4.3 Turvallinen, taloudellinen ja ennakoiva ajotapa

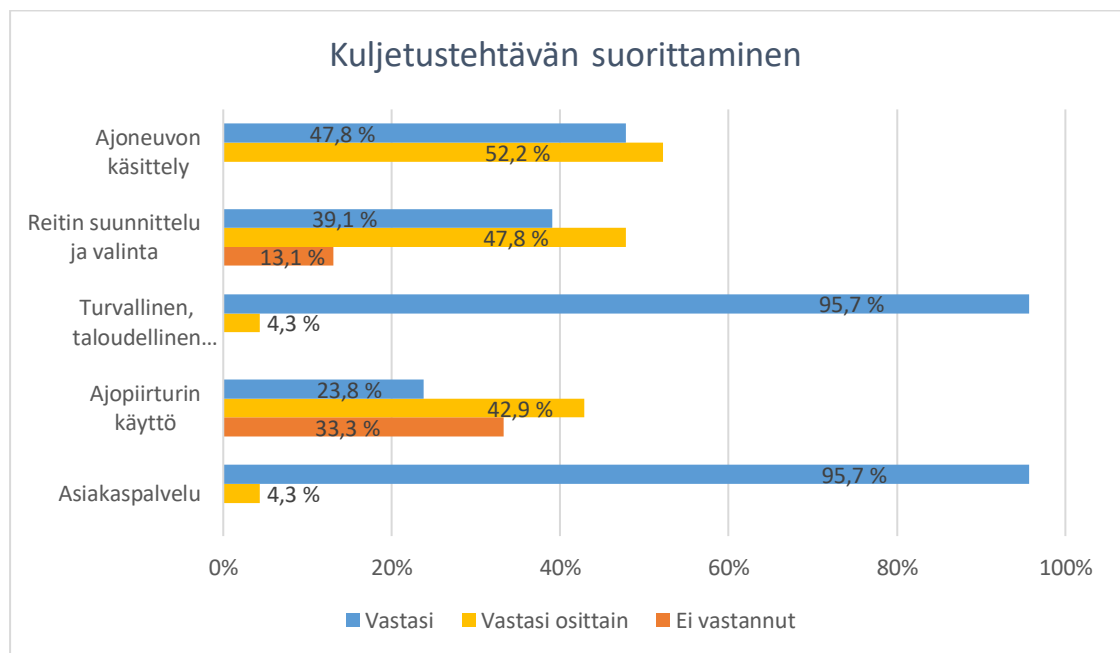
95,7 % vastaajista koki, että heidän osaamisensa oli työelämässä vaadittavalla tasolla. Usea vastaaja toi esille, että aihetta käsiteltiin aina ajoharjoittelun yhteydessä koulutuksen aikana. Moni myös kertoi, että heidän ajotapaansa on seurattu työnantajan toimesta ja he olivat saaneet siihen liittyen positiivista palautetta. 4,3 % vastaajista kertoi, että osaaminen oli osittain riittävällä tasolla. Perusteluiksi mainittiin, ettei koulutus valmistanut yhdistelmäajoneuvon kuljettamiseen haastavissa olosuhteissa.

7.4.4 Ajopiirturin käyttö

23,8 % vastaajista koki osaamisensa vastanneen ajopiirturin käytön osalta työelämässä vaadittavaa tasoa. 42,9 % koki osaamisen olleen osittain sillä tasolla, mitä kuljettajalta vaaditaan. Heistä 3 % katsoi, ettei piirturin käyttöä ei harjoiteltu riittävästi käytännössä eikä piirturin pitemmän aikavälin käyttöä ei käsitelty ollenkaan. 33,3 % vastaajista kertoi osaamisensa olleen sellaisella tasolla, että he tarvitsivat ajopiirturin peruskäytössä työnantajan edustajan ohjausta. Kahden pakettiautonkuljettajana työskennelleen näkemyksiä ei otettu huomioon, koska heidän käyttämässään ajoneuvoissa ei ollut ajopiirturia eikä niiden käyttöä työtehtävissä vaadittu.

7.4.5 Asiakaspalvelu

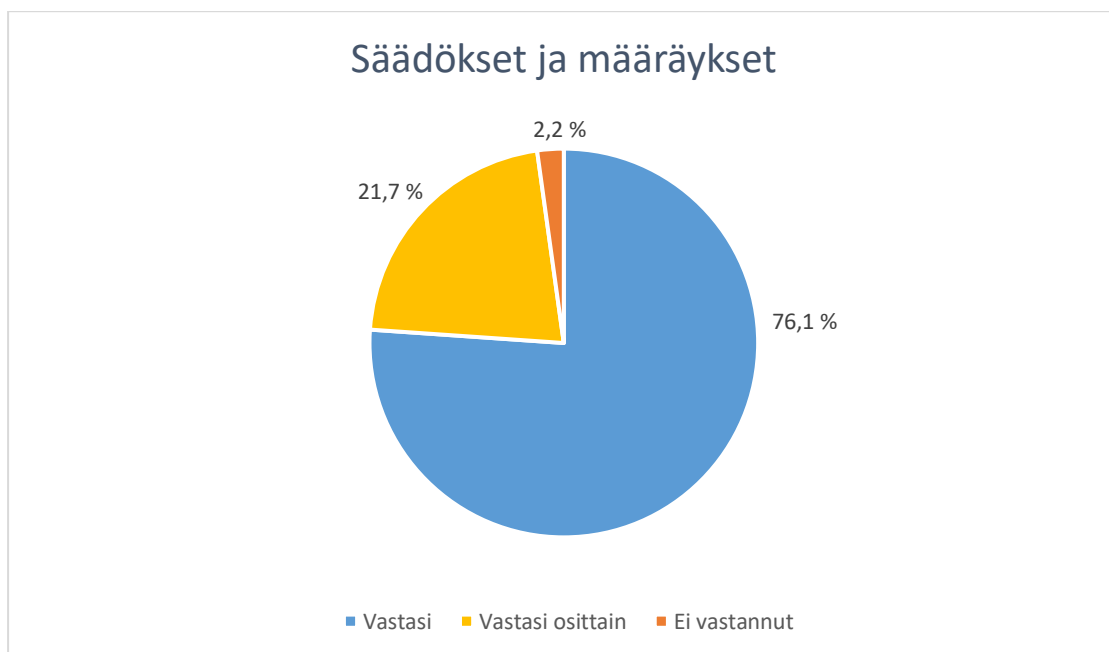
95,7 % vastaajista katsoi, että osaaminen oli riittävällä tasolla työelämään siirtäessä. Usea heistä mainitsi haastattelussa, että asiakaspalvelua käsiteltiin koulutuksen aikana paljon teoriassa koko koulutuksen ajan. 4,3 % koki osaamisen olleen osittain riittävällä tasolla. Perusteluna oli, että hankalissa kuljetusalan asiakaspalvelutilanteissa toimimista olisi tullut käsitellä koulutuksessa enemmän.

Kuva 11. Kuljetustehtävän suorittaminen -teeman osa-alueiden osaamisen jakautuminen

7.5 Säädökset ja määräykset

Kuorma-auton tavarankuljetusten hallinnan tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksissa määritellään, että opiskelijan on osattava kuormata, varmistaa ja purkaa erilaisia kappaleita säädösten ja määräysten mukaan kuormatiloissa. Kuorma-autokuljetusten ja yhdistelmäajoneuvokuljetusten tutkinnon osissa ammattitaitovaatimuksissa tuodaan esille, että kuorma-autoa tai yhdistelmäajoneuvoa pitää osata kuljettaa säädösten ja määräysten mukaisesti.

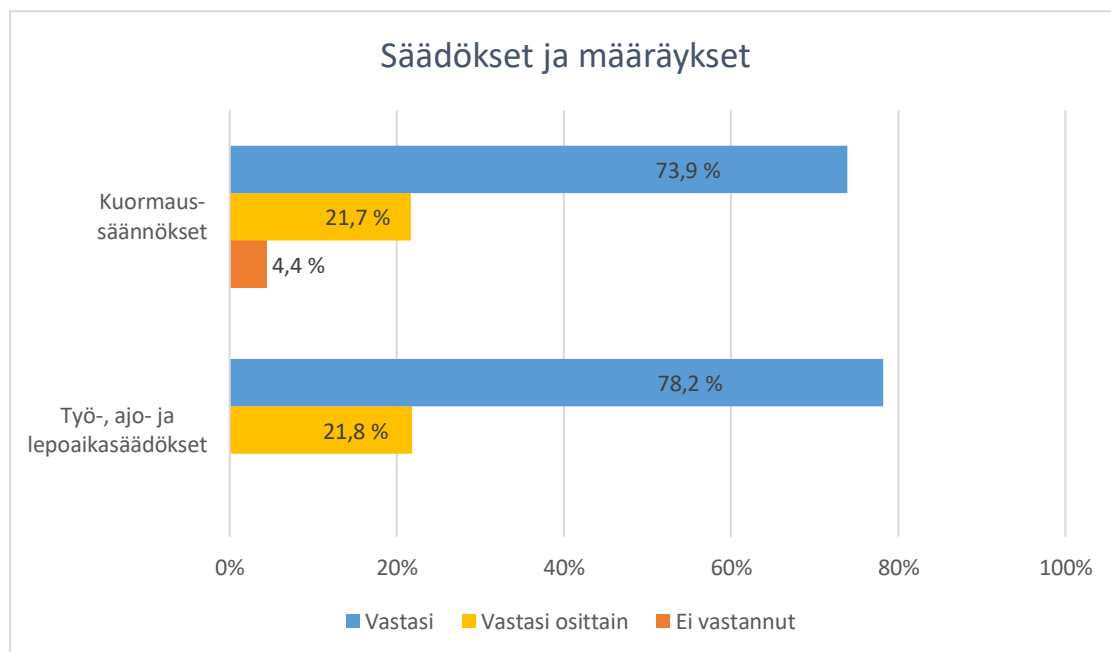
Kuva 12. Säädökset ja määräykset -teeman osaamisen jakautuminen

7.5.1 Kuormaussäännökset

73,9 % vastaajaa koki, että heidän osaamisensa oli työelämässä vaaditulla tasolla, kun he siirtyivät koulutuksen jälkeen kuljetusalan työtehtäviin. 21,7 prosentin mielestä osaaminen vastasi osittain työelämän vaatimuksia ja 4,4 % katsoi, ettei osaaminen vastannut sitä tasoa, mitä työtehtävissä vaadittiin.

7.5.2 Työ-, ajo- ja lepoaikasäädökset

78,2 % vastaajista koki osanneensa työelämään mennessään työ-, ajo- ja lepoaikasäädökset hyvin. Useat haastateltavat toivat esille, että säädöksiä käsiteltiin teoriassa paljon ja niihin liittyviä harjoitteita oli usein. 21,8 % oli sitä mieltä, että osaaminen oli osittain sillä tasolla, mitä työelämässä vaaditaan. Heidän vastauksissaan korostui, että itsenäinen harjoittelu jäi vähäiseksi.

Kuva 13. Säädökset ja määräykset -teeman osa-alueiden osaamisen jakautuminen

7.6 Kehitysehdotukset

Toiseen tutkimuskysymykseen liittyen 87,5 % vastaajista antoi näkemyksensä siihen, millä tavalla Careerian toisen asteen kuljettajakoulutusta tulisi kehittää. Kysymystä täsmennettiin toteamalla, ettei se koske kalusto- tai henkilöresursseja ja eikä se rajoitu tutkimuskysymyksen 1 teemoihin. Seuraavaksi esitetään viisi suurinta esille tullutta kehityskohdetta, joiden yhteydessä suoria lainauksia vastaajien haastatteluista.

37,5 % vastaajista oli sitä mieltä, että koulutuksen aikataulutusta ja suunnitelmallisuutta tulisi kehittää, jotta ennakointi ja kokonaisuuden hahmottaminen olisi mahdollista.

Olisi hyvä, jos näkisi vaikka vuodeksi kerrallaan suunnitelman, mitä pitää opiskella (Haastateltava 22).

Aikataulutaminen ja suunnittelu. Liikaa odottelua ja toisinaan ei tapahdu mitään ja joskus on hirveä ruuhka. En oikein tiennyt, mitä menee missäkin vaiheessa. Mun mielestä ei ollut suunnitelmaa koulutuksen etenemisestä. (Haastateltava 23.)

Toiminnassa on paljon tehostamista. Pitäisi olla enemmän monipuolisempaa ja suunniteltua tekemistä. (Haastateltava 19.)

Opetukset pitäis suunnitella paremmin (Haastateltava 18).

Olisi hyvä tietää, mitä menee milloin eli miten koulutus etenee vuosittain. Suunnitelmallisuutta lisää. (Haastateltava 13.)

En oikein tiennyt, mitä pitäisi osata niin kuin ensimmäisenä vuonna ja toisena ja kolmantena vuonna. Sellainen näkyvä aikajana puuttui. Pitäis olla paremmin näkyvillä, mitä opetetaan milloin ja miten opetetaan. (Haastateltava 8.)

Mä ainakin haluaisin nähdä heti koulun alussa, miten mun koulu menee ja milloin mun on mahdollista valmistua (Haastateltava 1).

33,3 % katsoi kehityskohteeksi työelämässä tapahtuvan oppimisen. Esille nousi etenkin työharjoittelujaksojen määrä ja kesto, jota vastaajien mielestä tulisi tarkastella enemmän opiskelijakohtaisesti.

Lisää työharjoittelua ja lyhyempiä jaksoja. Ei tarvi olla montaa kuukautta kerralla. Riippuu tietysti, mutta kaksi kuukautta samassa autossa, kun istuu apukuskina, niin se on aika pitkä aika. Kun ei välttämättä pääse tekemään niin paljon. (Haastateltava 1.)

Harjoittelun ja koulussa tapahtuvan opetuksen tasapainoa kannattaisi miettiä enemmän yksilökohtaisesti (Haastateltava 5).

Enemmän tosielämässä tapahtuvaa harjoittelua ja lisää harjoittelujaksoja (Haastateltava 6).

Työelämässä voisi käydä harjoittelemassa ja tutustumassa useammin. Ei tarvitsisi olla niin pitkiä jaksoja eikä kaikkien tarvi varmaan olla siellä samaan aikaan. (Haastateltava 22.)

Ois ainakin mulle ollu parempi, jos yhden paikan sijasta olis käyny koulun aikana useammassa paikassa niin olis nähny vähän laajemmin, mitä se kuljettajan homma on eri paikoissa. Niin ja se aika vois jakaantua, vaikka useammalle jaksolle siihen kouluvuoteen. (Haastateltava 16.)

29,2 % haastatelluista ehdotti kehityskohteeksi ajoharjoittelun toteuttamista, jota heidän mielestään tulisi lisätä ja toteuttaa erilaisissa ympäristöissä. Huomion arvoista on, että vaikka ajo-opetus katsottiin kehittämisen kohteeksi, sen laatua kehuttiin ja kouluttajien ammattitaito arvioitiin korkealle.

Kannattas viedä opiskelijoita enemmän ajotunneilla pääkaupunkiseudulle ja sinne, missä on isoja logistiikkakeskuksia. Oppis paremmin paikkoja ja reittejä. Luulen, että suurin osa opiskelijoista kuitenkin työllistyy pääkaupunkiseudulle. (Haastateltava 17.)

Monipuolisempaa ajoharjoittelua erilaisissa ympäristöissä ja isoimmissa kaupungeissa (Haastateltava 18).

Enemmän monipuolisempia käsittelyharjoituksia ja peruuttamista erilaisissa paikoissa (Haastateltava 13).

Lisää erilaisten yhdistelmien käsittelyä (Haastateltava 7).

Siellä kannattais lisätä ajo-opetusta vähän monipuolisimmista paikoissa ja eri kaupungeissa. Kehittäis paremmin, ku joutus ajaa oudoissa paikoissa ja kaupungeissa. (Haastateltava 1.)

25 % vastaajista näki yhdeksi kehityskohteeksi käytännön harjoitusten lisäämisen sekä teorian ja käytännön tasapainottamisen.

Enemmän käytännön tekemistä myös piirturiin ja auton tekniikkaan (Haastateltava 15).

Lisää käytännön tekemistä. Piirturin käyttöä käytännössä enemmän ja monipuolisempaa tekemistä erilaisissa ympäristöissä. (Haastateltava 20.)

Enemmän pitäisi käydä käytännössä tekniikka-asioita ja piirturia läpi (Haastateltava 9).

Käytännön harjoituksia ehdottomasti lisää. Myös niistä jutuista, mistä on oikeastaan vain luokkaopetusta. (Haastateltava 10.)

Enemmän kuorman sidontaa ja erilaisia kuormankäsittelylaitteita ja sähköisiä järjestelmiä (Haastateltava 2).

20,8 % vastaajista katsoi, että osaamisen varmistaminen ennen näytön suorittamista, tai työssäoppimisjaksolle siirtymistä on yksi kehitettävä osio koulutuksessa.

Mun mielestä sitä ei varmistettu, että osaanko mä. Joku saattaa kokea, että osaa, mutta usein sitä saattaa vaan ajatella, että, no tavallaan, että se nyt vaan meni ja toivottavasti sen joskus oppii, jos sitä tarvii. Jokaisen kohdalla pitäis varmistaa, että osaa opetetut asiat. (Haastateltava 16.)

Pitäisi katsoa, että jokainen osaa varmasti käyttää piirturia (Haastateltava 9).

Opettajan pitää katsoa, että kaikki osaa, ennen ku menee näyttöön. Mut se on vähän sellanen kasvu -juttu myös. Jos ei oo ihan varma osaako, niin ei kyllä harmita, jos se ei paljastu. Tulee sitten töissä eteen. (Haastateltava 18.)

Koulussa on monia tunteja ja aiheita, mutta mun kokemuksen mukaan vain osa niistä on sellaista, joita tarvii työelämässä. Ne pitäis opettaa niin hyvin, että muistaa aina, vaikka ei olis ollu töissä vähään aikaan. Niitä nyt ainakin on erilaiset rahtikirjat, piirturin käyttö ja lastaamiseen liittyvät hommat. (Haastateltava 16.)

45,8 % vastaajista oli suorittanut osan opinnoistaan oppisopimuksella työelämässä kuorma-autonkuljettajan työtehtävissä. Koska ammatillisen koulutuksen reformin yhtenä tavoitteena oli lisätä työpaikalla tapahtuvaa oppimista (Valtiontalouden tarkastusvirasto 2021, 14) ja toimeksiantajan yhtenä tavoitteena on oppisopimusten lisääminen, on tarpeellista tuoda esille, että 36,4 % oppisopimuksella opintojaan suorittanutta koki, että heidän kohdallaan siirtyminen työelämään tapahtui liian varhaisessa vaiheessa opintoja.

Pääsin nopeasti töihin, heti kun sain kortin. Jälkikäteen ajateltuna ehkä liian nopeasti. Ei ollut ihan riittävää osaamista. (Haastateltava 20.)

Mut päästettiin oppisopimuksella liian nopeasti töihin. Heti kun sain kuorma-autokortin niin melkein pakotettiin töihin, vaikka en osannut perusasioita, jotka pitäis olla hallussa, ku meet eka kertaa yksin töihin. (Haastateltava 10.)

Mä menin heti töihin, kun sain kortin. En ollu omasta mielestä valmis ja alku oli hankalaa. (Haastateltava 2.)

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Tämän opinnäytetyön päätutkimuskysymys on, vastaako Careerian järjestämä toisen asteen kuljettajakoulutus työelämän vaatimuksia koulutuksen suorittaneiden mielestä? Työelämävastaavuutta lähestytään sekä muoto- että sisältövastaavuuden näkökulmasta. Johtopäätökset ja kehittämisehdotukset esitetään tutkimuskysymys -kohtaisesti.

8.1 Vastasiko osaamisesi tutkinnon suorittamisen jälkeen työelämän vaatimuksia?

Tutkimuskysymykset kohdistuivat viiteen teemaan, jotka sisälsivät ammattitaitovaatimuksia logistiikan perustutkinnon (OPH-2764-2017) kuljetuspalvelujen osaamisalan kolmesta tutkinnon osasta. Teemat kytkeytyvät kuljetusalan keskeisimpiin osaamistarpeisiin ja ne vastaavat myös Careerian kuljettajakoulutuksen sisältöjä. Johtopäätökset ja kehittämisehdotukset käsitellään teema-kohtaisesti, tutkimukseen osallistuneiden kehitysehdotukset huomioiden.

Ensimmäisessä teemassa, joka käsittelee kuorma-auton tai ajoneuvoyhdistelmän tekniikkaa, rakennetta ja perushuoltotoimenpiteitä, osaamisen koettiin

vastaavan 77,8 prosenttisesti työelämän vaatimuksia. Ajoneuvon tarkastamisen osalta, josta kuljetusalalla käytetään usein termiä ajoonlähtötarkastus, tuli esille, että oppilaitoksessa asia on opetettu perusteellisesti, joka näkyi vastaajien näkemyksissä osaamisestaan. Yli 95 % katsoi osaamisensa vastanneen työelämän tarpeita. Usea vastaaja mainitsi, että tarkastus tulee harvoin tehtyä koulutuksessa opitulla tavalla ja laajuudella, etenkin jos kuljettajan käytössä on sama auto pitemmällä ajanjaksolla.

Vastauksissa korostuivat yritysten erilaiset toimintatavat ja -kulttuurit ajoneuvon tehtävien tarkastusten suhteen. Useampi vastaaja myös totesi, että koulutuksen aikaisilla työelämäjaksoilla kokeneemmilta kuljettajilta omaksutaan usein erilaiset toimintatavat kuin mitä oppilaitoksessa on opetettu. Kuljettajakoulutuksessa tämä tulisi huomioida painottamalla, että ajoneuvon omistajan tai rekisteriin ilmoitetun haltijan lisäksi kuljettajakin on vastuussa kuljettamansa ajoneuvon liikennekelpoisuudesta.

Kuorma-auton tai ajoneuvoyhdistelmän tekniikasta ja rakenteesta koettiin olevan teoriaopetusta riittävästi, mutta moni katsoi, että käytännön harjoitukset olisivat lisänneet käsitystä ja osaamista tekniikkaan ja rakenteeseen liittyen. Salakari tuo esille, että oppimisen ydin on tekemisessä, jonka vuoksi opetuksen tiedollinen osuus tulee rakentaa tekemisen, harjoitustöiden tai projektien, varaan (Salakari 2007, 8). Haastateltava 22 totesi osuvasti, että koulutuksessa tulisi enemmän ottaa huomioon erilaiset oppijat ja oppimistyyliä, koska moni ammatillisessa koulutuksessa opiskeleva oppii parhaiten tekemällä.

Erilaisten oppijoiden lisäksi koulutuksissa tulisi huomioida, että opiskelijat työllistyvät koulutuksen jälkeen hyvin erilaisille suoritealoille. Haastateltava 24 kiteytti asian toteamalla ajoneuvojen tekniikkaan ja rakenteeseen liittyen, että on täysin eri asia ajaa ja ymmärtää kaksiakselista jakeluautoa kuin yhdeksänakselista puutavarayhdistelmää.

Yli 76 % vastaajista katsoi osaamisensa olleen työelämässä vaadittavalla tasolla ajoneuvon huoltamisessa koulutuksen jälkeen. Vastauksissa tuli esille, että kalustoissa oli usein huolto- ja korjaussopimus, joten huoltotoimenpiteet, joita vastaajien itse täytyi yleensä tehdä, olivat laajuudeltaan sellaisia, että

moni katsoi pystyneensä suoriutumaan niistä, vaikkeivat olisi osallistuneet opilaitoksessa järjestettyyn koulutukseen. Noin 19 % vastaajista koki, että käytännön harjoituksia ei ollut riittävästi erilaisten ajoneuvojen huoltotoimenpiteisiin liittyen.

Vastausten perusteella ajoneuvojen huoltamiseen liittyvässä opetuksessa tulisi huomioida, että monilla kuljetusyrityksillä on erilaisia huolto-, korjaus- ja huolenpitosopimuksia. Kuljettaja ei välttämättä suorita yksinkertaisiakaan huoltotoimenpiteitä, mutta hänen tulee ymmärtää ajoneuvon tekniikasta ja rakenteesta sen verran, että pystyy tarvittaessa informoimaan työnantajaa tai huoltoliikettä ajoneuvossa olevasta viasta.

Toisessa teemassa, joka kohdistuu terminaalitoimintoihin, 77,8 % koki osaamisen vastanneen työelämän vaatimuksia. Kuljetusasiakirjoihin kohdistuneen kysymyksen osalta vastaajat toivat esille rahtikirjan ja sen käyttöön liittyvän osaamisen, jonka koettiin vastanneen työelämän vaatimuksia 47,8 prosenttisesti. Rahtikirja on olennainen osa kuljetustapahtumaa ja sen käyttöön ja sisältöön sovelletaan Tiekuljetussopimuslakia (Tiekuljetussopimuslaki 345/1979, 6§).

Vastaajista yli 50 % koki, että koulutuksen jälkeen heidän osaamisensa ei ollut työelämässä vaaditulla tasolla kuljetusasiakirjojen, lähinnä rahtikirjan osalta. Vastauksissa korostui, että koulutuksen aikana käsiteltiin ainoastaan perinteisiä paperisia rahtikirjoja ja digitaaliset järjestelmät ja rahtikirjat tulivat ensimmäistä kertaa vastaan työelämässä. Sitä ei koettu suurena ongelmana, mutta moni oli kuitenkin sitä mieltä, että sähköisten järjestelmien ja rahtikirjojen käsittely koulutuksen aikana olisi helpottanut työelämän ensimetreillä.

Sen lisäksi, että koulutuksissa tulisi olla opetuskäytössä laitteistoa ja sähköisiä järjestelmiä, joita kuljetusalalla on yleisesti käytössä, tulisi myös varmistaa opiskelijoiden rahtikirjaosaaminen esimerkiksi simuloimalla kuljetustapahtumia sellaisella laajuudella, että koulutettavat saavat työelämässä tarvittavan osaamisen rahtikirjan käytöstä ja sen tarkoituksesta kuljetustapahtuman eri vaiheissa.

Logistiikan perustutkinnon (OPH-2764-2017) kuljetuspalvelujen osaamisalan tutkinnon osan Kuorma-auton tavarankuljetusten hallinnan yhtenä ammattitaitovaatimuksena mainitaan, että opiskelijan on osattava määritellä tarvittaessa työtehtävässään rahdituspaino. Rahdin hinta määräytyy rahdituspainon ja kuljetettavan matkan mukaan (Posti s.a.). 82,5 % vastanneista ilmoitti, etteivät he ole työtehtävissään määritelleet rahdituspainoa ja 8,7 prosentilla osaaminen oli riittävällä tasolla.

78,3 % vastaajista toi esille, että työtehtävissään he ei ole pakanneet ja tehneet pakkausmerkintöjä. 21,7 prosentin työtehtäviin oli kuulunut tavaroiden pakkaamista ja pakkausmerkintöjen tekemistä, ja he kaikki kokivat osaamisensa olleen riittävällä tasolla.

Vaikka elokuussa 2022 voimaan tulleissa logistiikan perustutkinnon (OPH-1807-2021) tutkinnon perusteissa ei kuljetuspalvelujen osaamisalan pakollisissa tutkinnon osissa vaadita ammattitaitovaatimuksissa opiskelijalta osaamista rahdituspainon määrittämiseen eikä tavarankäsittelemiseen liittyen, tulisi koulutuksessa kuitenkin huomioida, että osa opiskelijoista saattaa tulevaisuudessa toimia sellaisissa kuljetusalan työtehtävissä, joissa kuljettaja tarvitsee osaamista rahditusperusteisiin liittyen. Lisäksi tulee huomioida, että koulutettavat saattavat toimia tulevaisuudessa kuljetusalan yrittäjinä, jolloin oikean rahditusperusteen ymmärtäminen ja valinta on olennaisen tärkeää.

Kolmannen teeman osalta, joka kohdistuu tavarankäsittelyyn ja kuorman käsittelyyn, vastaajat kokivat osaamisensa olleen 86,4 prosenttisesti työelämässä vaadittavalla tasolla. Tavarankäsittelylaitteiden käyttöön sekä ajoneuvon kuormaamiseen liittyviä ammattitaitovaatimuksia on mainittu kaikissa tutkinnon osissa, joihin tutkimuksen kysymykset kohdistuivat. 78,3 % vastaajista koki, että käytännön harjoituksia erilaisten kuormankäsittelylaitteiden käyttöön oli koulutuksen aikana runsaasti ja heidän osaamisensa niiden osalta oli työelämässä vaaditulla tasolla. 21,7 % vastaajista kertoi osaamisensa olleen osittain riittävällä tasolla.

Esille tullut runsas kuorman käsittelyyn liittynyt käytännön harjoittelu näkyi kuorman lastaamiseen, sijoittamiseen ja varmistamiseen kohdistuneen kysymyksen vastauksissa.

87 % koki, että osaaminen oppilaitoksessa suoritetuissa käytännön harjoitteissa sekä työssäoppimisjaksoilla kehittyi sellaiseksi, että se vastasi työelämän vaatimuksia. Kehitysehdotuksissa tuli kuitenkin esille, että monipuolisemmat tavarantoiminnan- ja kuormankäsittelylaitteet oppilaitoksen harjoitteissa valmistaisivat entistä paremmin työelämän vaatimuksiin.

Työelämässä oppimisen osalta mainittiin aikaisemmin, että se perustuu suunnitelmallisuuteen. Koulutuksen järjestäjän, jota suunnittelussa edustaa yleensä opiskelijan vastuukouluttaja, tulisi selvittää työpaikan edustajalta, mitä tehtäviä opiskelijalle on tarjolla ja millaisia tavarantoiminnan- ja kuormankäsittelylaitteita hänen on mahdollista käyttää työssäoppimisjaksolla. Näin saadaan esille sellaiset ammattitaitovaatimukset, joiden osalta osaamista pitää vielä kerryttää työssäoppimisjakson jälkeen.

Työelämässä oppimisen suunnittelu tulisi tehdä työtehtävät edellä, joka voi tarkoittaa sitä, että opiskelija suorittaa työssäoppimisen johonkin muuhun kuin alun perin suunniteltuun tutkinnon osaan liittyviä opintoja. Joissakin tapauksissa, tutkintorakenteen niin mahdollistaessa, opiskelijan on mahdollista valita tutkinnon osia myös toisesta osaamisalasta tai toisesta perus-, ammatti- tai erikoisammattitutkinnosta. Näissä tapauksissa korostuu opiskelijan henkilökohtaistamisesta vastuussa olevan opettajan osaaminen opettamansa tutkinnon rakenteesta ja muodostumisen periaatteista.

Neljännessä teemassa käsitellään kuljetustehtävän suorittamista, jonka osaamisvaatimukset kohdistuvat kuorma-autokuljetusten sekä yhdistelmäajoneuvokuljetusten tutkinnon osiin. Vastaajat kokivat ajo-opetuksen olleen laadukasta ja heidän mielestään ajo-opetustapahtumissa huomioitiin säännöllisesti ennakoivan, turvallisen ja taloudellisen ajotavan toteuttaminen, jonka osalta haastateltavat kokivat osaamisen vastanneen työelämän vaatimuksia yli 95 prosenttisesti.

Kuljetustehtävän suorittaminen -teemaa tarkastellessa havaitaan, että 61,1 % katsoi osaamisen vastanneen työelämän vaatimuksia. Ajoneuvon käsittelyn, reitin suunnittelun ja valinnan, sekä ajopiirturin käytön osalta kuitenkin enemmistö koki osaamisen vastanneen osittain työelämän vaatimuksia. Ajoneuvon

käsittelyn osalta 52,2 % koki, ettei ajoharjoittelu valmistanut sellaisiin tavanomaisiin tilanteisiin, joita kuljetusalalla tulee usein vastaan. Useissa vastauksissa tuli esille, että kuorma-auton tai ajoneuvoyhdistelmän peruuttaminen lastauslaituriin tapahtui ensimmäistä kertaa vasta työelämässä.

Reitin suunnittelussa ja valinnassa 47,8 % katsoi osaamisen vastanneen osittain kuljetusalan työelämän vaatimuksia. Vastauksissa toistui haastateltujen kokemus siitä, ettei aihetta käsitelty koulutuksessa riittävästi kuorma-auton- tai yhdistelmäajoneuvonkuljettajan näkökulmasta. Haastateltava 9 kertoi, että työllistyttyään kuorma-autonkuljettajaksi, hän kohtasi ensimmäisen viikon aikana huomattavia haasteita reitin suunnittelussa ja valinnassa sekä niihin liittyvien järjestelmien käytössä

Ajo-opetusta tulisi pyrkiä toteuttamaan mahdollisimman monipuolisissa ympäristöissä huomioiden se, että alle 40 kilometrin säteellä Careerian toimipisteestä, jossa logistiikan koulutusta järjestetään, sijaitsee useita logistiikkayrityksiä ja -keskittymiä Helsingin, Vantaan, Sipoon ja Mäntsälän alueilla ja alle 100 kilometrin säteellä Haminan, Kotkan, Kouvolan ja Lahden alueilla. Careerian omilla harjoitusalueilla ei ole terminaaliympäristöä eikä lastauslaituria, joten niihin liittyvä ajoharjoittelu pitää toteuttaa muualla.

Careerian tulisi pyrkiä etsimään sellainen yhteistyökumppani logistiikan työelämästä, joka mahdollistaisi käytännön harjoittelun, myös ajoharjoittelun, terminaaliympäristössä. Lisäksi ajoharjoittelu kannattaisi toteuttaa ainakin osittain niin, että opiskelijat itse suunnittelisivat reittejä opettajan määrittelemiін kohteisiin. Kohteiden valinnassa tulisi varmistaa, että reittisuunnittelussa opiskelija joutuu huomioimaan kuljetustapahtuman suorittamisen raskaalla ajoneuvolla.

Kuljetusalalla on ollut jo pitkään lakisääteinen käytäntö ajo- ja lepoaikaa valvovien ajopiirtureiden käytöstä. Ammattikuljettajan ajo- ja lepoaikaa seuraamalla parannetaan kuljettajien työoloja, vaikutetaan liikenneturvallisuuteen sekä tasapuolistetaan kilpailuolosuhteita. Ajopiirturit tarjoavat viranomaisille näkymän kuljettajien konkreettiseen työhön. 2006 tulivat käyttöön ensimmäiset digitaaliset ajopiirturit ja niiden toinen sukupolvi tuli markkinoille 2019, josta lähtien ne ovat olleet pakollisia ensirekisteröidyissä yli 3,5 kokonaismassatonnin kuorma-

autoissa sekä yli 9 paikkaisissa linja-autoissa EU-alueella. Piirlan toimitusjohtaja Harri Salmi toteaa yrityksen saavan paljon yhteydenottoja kuljettajilta digipiirtureiden käytön haasteisiin liittyen. (Piirla 2022.)

Ajopiirturin käytön osalta vastaajista 33,3 % kertoi osaamisensa olleen kuljetusalan työtehtäviin siirtyessä sellaisella tasolla, että he tarvitsivat ajopiirturin peruskäyttöön liittyen perehdytystä työnantajan edustajalta. 42,9 % koki osaamisen olleen osittain sillä tasolla, mitä työelämässä vaaditaan. Vastauksissa toistui, että piirturin käyttöön liittyneet käytännön harjoitukset jäivät vähäisiksi ja usea haastateltava koki, että esimerkiksi manuaalinen tietojen syöttäminen piirturiin ja tulosteiden tulostaminen piirturista sekä tulosteen analysointi jäivät kokonaan käsittelemättä.

Ajopiirturin käytön ollessa olennainen osa ammattikuljettajan työtehtävää, tulisi siihen paneutua syvällisesti kuljettajakoulutuksissa. Careeria on hankkinut käyttöönsä digitaalisen ajopiirturisimulaattorin, jonka avulla on mahdollista harjoitella käytännössä erilaisten piirtureiden käyttöä ja toimintoja. Osa vastaajista kertoi harjoitelleensa ajopiirturin käyttöä kyseisen simulaattorin avulla. Ajopiirturin käytön opettelu tulisi olla osa ajoharjoittelua, jotta toistoja tulisi riittävästi ja opiskelijat tottuisivat sitä käyttämään. Koulutuksessa on erittäin tärkeää varmistaa kouluttajan taholta, että jokainen kuljettajakoulutukseen osallistunut ymmärtää ja osaa käyttää ajopiirturia työelämässä vaadittavalla tavalla.

Viidennessä teemassa käsitellään osaamista työ-, ajo- ja lepoaikasäädösten osalta. Vastaajat kokivat pääosin osaamisensa vastanneen työelämän vaatimuksia. Vajaa 21,8 % katsoi osaamisensa olleen osittain sillä tasolla, mitä työelämässä tulisi vaaditaan. Heidän vastauksissaan korostui epävarmuus omasta osaamisesta koulutuksen jälkeen. Kaikki haastateltavat toivat esille, että aihetta käsiteltiin teoriassa runsaasti.

Myös kuormaussäännösten osalta osaaminen pääosin riittäväksi työelämän vaatimukseen nähden. Aihe koettiin haastavaksi ja vastaajien mukaan kuormaussäännösten opettamisessa korostuu kouluttajan ammattitaito. 21,7 % koki osaamisen kuormaussäännösten osalta vastanneen osittain työelämän vaatimuksia. Teoriaopetusta koettiin olleen riittävästi, mutta sen integrointi

käytännön harjoituksiin olisi useamman mielestä parantanut oppimistuloksia. Vastauksissa tuli myös esille, että ajo- ja lepoaikasäädöksiin liittynyt teoriaopetus painottui koulutuksen alku- ja keskivaiheille.

Koulutuksessa tulisi huomioida, että opiskelija suorittaa logistiikan perustutkinnon kuljetuspalvelujen osaamisalan opintojaan pääsääntöisesti 2,5–3 vuotta. Kuljetusalan eri sisältöjä, myös ajo- ja lepoaikasäädöksiä, voi olla hyödyllistä opettaa jo mahdollisesti ensimmäisen vuoden aikana, mutta vaativampien ja ajoneuvonkuljettajan työtehtävien kannalta olennaisten asioiden painottaminen opetuksessa kannattaa ajoittaa koulutuksen toisen vuoden kevätlukukaudelle sekä kolmannelle lukuvuodelle.

8.2 Millä tavalla Careerian kuljettajakoulutusta voisi mielestäsi kehittää?

Vastaajien kehitysehdotuksissa korostui yhtenä osiona ensimmäisen tutkimuskysymyksen teemasta osiot ajoneuvon käsittely sekä ajopiirturin käyttö. Kuten aikaisemmin mainittiin, ajoharjoitteluympäristöjen tulisi olla monipuolisempia ja vaativampia, jotta ne valmistaisivat opiskelijoita ajoneuvon kuljettamisen osalta paremmin työelämän vaatimuksiin. Lisäksi käytännön harjoitusten lisääminen ja monipuolistaminen sekä teorian ja käytännön suhteen tarkistaminen toisivat opiskeluun mielekkyyttä, monipuolisuutta sekä mahdollistaisivat erilaisten oppimistyylien omaavien osaamisen kehittymisen paremmin.

Careerian logistiikan perustutkinnon kuljetuspalvelujen osaamisalan koulutuksen suurimpana kehityskohteena vastaajat näkivät koulutuksen suunnitelmallisuuden ja aikataulutuksen. Vastauksissa tuli esille toistuvasti kokemus siitä, ettei opetuksessa ja koulutuksen etenemisessä ollut selkeää suunnitelmaa. Suunnitelmattomuus näkyi usean vastaajan mielestä myös niin, että joitakin käytännön harjoituksia saatettiin toistaa useita kertoja, mutta toisia, vastaajien mielestä yhtä tärkeitä tai jopa tärkeämpiä, saatettiin käydä käytännössä läpi vain muutamia kertoja opintojen aikana. Osa kertoi vastaavasta myös teoriaopetuksen osalta. Kuljetusalan perustason ammattipätevyyden joidenkin tavoitelausekkeiden sisältöjä käsiteltiin vastaajien mukaan useampaan kertaan ja opintojen loppuvaiheessa oli tullut esille, että joistakin tavoitelausekkeista

suorituksia puuttui, ja osa opiskelijoista joutui tulemaan työelämästä niitä oppilaitokseen suorittamaan.

Kehitettäväksi kohteeksi suunnitelmallisuuteen liittyen katsottiin myös, että opintokokonaisuuden ja aikataulutuksen hahmottamiseksi, opintojen eteneminen aloituksesta päättövaiheeseen tulisi tuoda näkyväksi aloitusvaiheessa ja sitä tulisi tarkastella useammin opintojen aikana. Tämä esille tuotu asia liittyy henkilökohtaistamiseen, joka tarkoittaa, että jokaiselle ammatillisen koulutuksen opiskelijalle suunnitellaan hänen tarpeitaan vastaava opintopolku (Opetushallitus 2024g).

Osa kehittämissuosituksista liittyi työelämässä oppimiseen, josta vastaajat käyttivät poikkeuksetta termiä työharjoittelu. Aikaisemmin kehityskohteeksi mainittu suunnitelmallisuus korostuu, kun opiskelijat siirtyvät hankkimaan osaamista työelämään. Työelämässä oppimisessa tulevien työtehtävien sisältö määrittelee, millaista osaamista on mahdollista hankkia. Suunnittelun tuloksena tulisi olla tutkinnon perusteet ja ammattitaitovaatimukset, joihin työtehtäviä verrataan. Näin määräytyy myös se tutkinnon osa, johon työharjoittelujakso kohdistuu. Kehitysuosituksissa tuotiin myös esille, että työharjoittelujaksot tulisi olla opintojen aikana useammin ja ne voisivat olla kestoiltaan lyhyempiä, etenkin jos opiskelu tapahtuu koulutussopimuksella.

Kuljetusalan opiskelijoiden työharjoittelujaksojen suunnitteluun vaikuttavat myös opiskelijan ikä ja mahdolliset ajo-oikeudet. Saman vuosiluokan opiskelijoilla saattaa olla erilaiset ajo-oikeudet, joka osaltaan vaikuttaa siihen, miten kattavasti tutkinnon osien sisältöjä pystyy työelämässä opiskelemaan. Opiskelijat saattavat suorittaa työelämässä samaa tutkinnon osaa, mutta joidenkin kohdalla esimerkiksi kuorma-auton ajo-oikeuden puuttuminen ei mahdollista koko tutkinnon osan suorittamista työpaikalla. Lähtökohtaisesti sellaisten tutkinnon osien suorittaminen, joissa vaaditaan raskaan ajoneuvon kuljettamista, tulisi sijoittaa opintojen sellaiseen vaiheeseen, jossa opiskelijalla on mahdollisuus suorittaa koko tutkinnon osa työpaikalla. Mikäli työtehtävissä ei ole mahdollista suorittaa tutkinnon osaa kokonaisuudessaan, on varmistettava ennen työelämäjaksoa tai sen jälkeen, että opiskelijan osaaminen on ammattitaitovaatimusten mukaista.

Tärkeäksi kehityskohteeksi katsottiin myös osaamisen varmistaminen. Usea vastaaja kertoi kokeneensa, ettei heidän osaamistaan varmistettu kaikilla tutkinnon osien ammattitaito ja osaaminen osoitetaan aidoissa työtilanteissa käytännön työtehtäviä tehden. (Opetushallitus 2024I.) Opettajan tehtävä on varmistaa, että opiskelijalla on riittävä osaaminen ja valmiudet näytön suorittamiseen (Ohjaan.fi s.a.).

Osaamisen varmistaminen liittyy opiskelijan opintojen henkilökohtaistamiseen. Opettajan ja opiskelijan tulisi säännöllisesti käydä yhdessä opintotilannetta läpi, tarkastella sen hetkistä osaamista sekä sitä, miten, milloin ja missä opintojen vaiheessa puuttuvaa osaamista hankitaan. Opiskelijoiden mahdolliset pitkäaikaiset poissaolot ja työelämäjaksot vaikuttavat osaamisen hankkimiseen ainakin silloin, kun siihen olisi mahdollisuus oppilaitoksessa järjestettävässä opetuksessa. Suunnitelmien ja opiskelijan kanssa sovittujen asioiden kirjaaminen oppilaitoksen järjestelmiin helpottaa opettajan työtehtävää ja opettajan mahdollisesti vaihtuessa, on uuden opettajan helpompaa jatkaa opiskelijan kanssa, kun sovitut asiat ovat järjestelmässä nähtävillä.

Ammattitaitovaatimusten osalta osaamisen varmistamiseen on monenlaisia vaihtoehtoja. Ammatillisen koulutuksen opiskelijahallintajärjestelmä sekä opetuksen ja oppimisen alustat on mahdollisia rakentaa oppilaitoksen toimesta niin, että ammattitaitovaatimukseen liittyvä opetus ja opiskelijan suoritukset sekä osaaminen ovat näkyvillä niin opiskelijalle kuin opettajallekin

Ammattitaitovaatimusten sisältövertailulla on mahdollista saada näkyväksi mahdolliset päällekkäisyydet eri tutkinnon osissa, joka on hyödyksi koulutusten sisältöjä suunnitellessa. Sisältövertailun avulla voi myös varmistaa, että kaikki ammattitaitovaatimukset huomioidaan opetuksessa ja opiskelijalla on mahdollisuus kerryttää niihin liittyen osaamista.

Careerian logistiikan koulutuksesta vastaavalle on ehdotettu, että niistä tutkinnon osista, joihin liittyen eri oppimisympäristöissä on opetusta tarjolla, se laatisi ammattitaitovaatimuksista johdetut koulutusosiot, joiden mukaan myös opiskelijoille näkyvät lukujärjestykset laadittaisiin. Koulutusosiolle tulisi myös määritellä vastuuhenkilö, joka muun muassa vastaa osion kehittämisestä sekä

opetusmateriaalin laatimisesta ja ajantasaisuudesta. Koulutusosioiden tulisi olla nähtävillä sähköisessä opiskelijahallintajärjestelmässä niin, että opiskelija näkee opintojensa tilanteen niin tutkinnon osien kuin koulutusosioidenkin tasolla. Koulutusosion vastuuhenkilön tehtävänä olisi opiskelijan osaamisen arviointi ja sen kirjaaminen opiskelijahallintajärjestelmään. Koulutusosioista tulisi lisäksi rakentaa tuotekortit, joissa määritellään tavoitteet, teorian ja käytännön opetuksen sisältö kestoineen sekä arvioinnin kriteerit. Tuotekortin käyttö on yksi tapa varmistaa, että koulutusosiossa opetetaan samat asiat kouluttajasta riippumatta.

Johdannossa mainittiin, että Careerian logistiikka-alan koulutukseen liittyvissä työelämäpalautteissa on tullut esille näkemyksiä siitä, ettei lähellä valmistumisvaihetta olevilla opiskelijoilla ole aina sellaista osaamista, jota työelämässä vaaditaan. Careerian tulisi tiivistää yhteistyötä työelämän toimijoiden kanssa logistiikan koulutuksen osalta, jotta koulutuksen suunnittelussa voitaisiin ottaa huomioon ne osaamisvaatimukset, joita kuljetusalalla työskenteleviltä nyt ja tulevaisuudessa vaaditaan. Työelämän toimijoilla ei välttämättä ole kovinkaan kattavaa kuvaa ammatillisen koulutuksen järjestämisestä, joten yhteistyön avulla saataisiin myös parannettua ja selvennettyä työelämän suuntaan kuvaa siitä, millaista ammatillinen koulutus logistiikan alalla tällä hetkellä on.

Careerissa kannattaisi myös tehdä yhteistyötä entisten kuljetusalan opiskelijoiden kanssa käynnistämällä logistiikan perustutkinnon suorittaneiden alumnitoiminta. Tutkinnon suorittaneilta ja kuljetusalan työtehtävissä toimivilta henkilöiltä olisi mahdollista saada arvokasta tietoa ja näkemyksiä kuljetusalan muuttuvista osaamistarpeista, joita voisi hyödyntää koulutusten suunnittelussa.

9 POHDINTA

Ammatillisesta koulutuksesta valmistuneiden osaaminen on ollut puheenaiheena julkisuudessa viime aikoina enenevässä määrin. Muun muassa kauppa-kamarien teettämien kyselyjen perusteella on selvinnyt, että huomattava osa yrityksistä katsoo ammatillisesta koulutuksesta valmistuneiden osaamisen olevan tasolla, joka ei kohtaa työelämän vaatimuksia. Kuljetusalalla on yleisesti

huolena, että tulevaisuudessa etenkin osaavan työvoiman saatavuus tulee olemaan iso haaste.

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, vastaako Careerian toisen asteen kuljettajakoulutus työelämän vaatimuksia tutkinnon suorittaneiden mielestä. Tutkimus toteutettiin haastattelemalla koulutuksesta 2020–2024 valmistuneita, kuljetusalan työkokemusta omaavia henkilöitä. Päättökysymykseen voidaan tulosten perusteella vastata, että koulutus vastaa osittain työelämän tarpeita. Tutkimuksen avulla selvisi osa-alueet, joissa koulutus kohtaa työelämän vaatimukset. Se paljasti myös selkeitä kehityskohteita, joista toimeksiantaja tunnisti osan, mutta joidenkin teemojen ja osa-alueiden osalta kehittämisen tarve tuli yllätyksenä. Myös muut ammatillista kuljettajakoulutusta tarjoavat oppilaitokset voivat hyödyntää tämän tutkimuksen tuloksia ainakin tarkastelemalla omaa toimintaa tämän tutkimuksen kehitysehdotusten näkökulmasta.

Jatkotutkimusehdotukseksi Careerialle esitettiin, että kuljettajakoulutukseen tehtyjen muutosten jälkeen uudistetusta koulutuksesta valmistuneille ja kuljetusalalle työllistyneille järjestettäisiin uusi kysely koulutuksen työelämävastavuudesta, jolloin nähtäisiin, ovatko toimeenpannut muutokset vaikuttaneet tutkinnon suorittaneiden näkemyksiin omasta osaamisestaan.

Tämän tutkimuksen tuloksia tarkastellessa on huomioitava, että vastaajat ovat suorittaneet tutkintonsa sellaisten tutkinnon perusteiden mukaisesti, jotka ovat siirtymäajalla voimassa 31.7.2026 saakka. 1.8.2022 lähtien koulutuksen aloittaneet opiskelevat uudistuneiden tutkinnon perusteiden mukaisesti. Tutkintojen perusteita vertaamalla voidaan kuitenkin todeta, että tutkimuksessa käsitellyt teemat ja osa-alueet löytyvät myös uudistuneiden tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksista.

9.1 Luotettavuus ja eettisyys

Vaikka tutkimuksissa pyritään välttämään virheitä, tulosten luotettavuus ja pätevyys vaihtelevat. Tämän takia kaikissa tutkimuksissa pyritään arvioimaan tehdyn tutkimuksen luotettavuutta. (Hirsjärvi ym. 2009, 231.) Tutkimuksessa

tulee toimia yleisten eettisten periaatteiden mukaisesti kunnioittaen tutkimukseen osallistuvien ihmisarvoa, yksityisyyttä, itsemääräämisoikeutta ja muita oikeuksia (Vuori s.a.).

Tutkimusprosessin alkuvaiheessa toimeksiantaja antoi listan logistiikan perustutkinnon kuljetuspalvelujen osaamisalan vuosien 2020–2024 aikana suorittaneista henkilöistä yhteystietoineen haastattelujen mahdollistamiseksi. Haastattelut suoritettiin puhelimitse ja ne tallennettiin. Haastatteluista kirjattiin muistiinpanot Excel-taulukkoon, jonka jälkeen vastaajien nimet korvattiin taulukossa sekä tallenteissa numerotunnisteella. Excel-tiedosto, johon vastaajien näkemykset osaamisestaan ja kehitysehdotuksista kirjattiin, on lukittu, ja salasana on ainoastaan tutkimuksen tekijän tiedossa. Haastatteluiden tallenteet poistettiin litteroinnin jälkeen.

Tämän tutkimuksen tuloksia tarkastellessa on otettava huomioon tekijöitä, joilla on saattanut olla vaikutusta saatuihin tuloksiin. Joidenkin vastaajien kertomuksissa tuli esille, että joitakin tutkimuksen teemojen sisältöjä ei käsitelty koulutuksen aikana. Todennäköistä kuitenkin on, että kyseiset henkilöt eivät syystä tai toisesta osallistuneet opetukseen juuri silloin, kun kyseistä aihetta on oppilaitoksessa käsitelty.

Vastaajien vaatimuksiltaan erilaiset työtehtävät ja eripituiset työkokemukset ovat saattaneet vaikuttaa siihen, millainen näkemys ja kokemus heillä oli omasta osaamisestaan. Lisäksi on huomioitava, että tutkimukseen osallistuneiden suhteellisen vähäinen määrä sekä tutkinnon suoritusten ajankohtien epätasainen jakautuminen vuosille 2020–2024 voi vaikuttaa tuloksiin.

Tutkimukseen osallistuneiden kertomukset ja kuvaukset suoritetusta tutkinnosta, koulutuksen aikaisista toimintatavoista ja omasta osaamisesta olivat kuitenkin hyvin samankaltaisia tutkinnon suorittamisen ajankohdasta riippumatta, joten siinä mielessä saatuja tuloksia voi pitää luotettavina.

LÄHTEET

Aaltonen, E. 2023. Lähes 40 prosenttia työnantajista on tyytymättömiä ammattiin valmistuneiden osaamiseen. YLE. WWW-dokumentti. Päivitetty 19.10.2023. Saatavissa: [Lähes 40 prosenttia työnantajista on tyytymättömiä ammattiin valmistuneiden osaamiseen | Yle Uutiset](#) [viitattu 19.1.2024].

Aarnio, L. & Pulkkinen, S. 2015. Mitä tarkoittaa ”ammattillisen koulutuksen työelämävastaavuus”? Opetushallituksen raportit ja selvitykset 2015:7. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/173071_mita_tarκοittaa_ammattillisen_koulutuksen_työelämävastaavuus.pdf [viitattu 7.3.2024].

Ajokortti-info. 2024. Poikkeukset B-luokan ikävaatimukseen. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://ajokortti-info.fi/fi/ajokortin-hankkiminen/poikkeukset-b-luokan-ikävaatimukseen?toggle=Ammattillisen%20kuljettajakoulutuksen%20kautta%2017-vuotiaana%20saatava%20ajo-oikeus> [viitattu 4.5.2024].

Anttila, V-J. 2024. Koronavirus. Terveyskirjasto Duodecim. WWW-dokumentti. Päivitetty 19.2.2024. Saatavissa: <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk01257#s1> [viitattu 5.5.2024].

Careeria. 2024. Ammattiin, uutta osaamista ja uudelle uralle. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://careeria.fi/> [viitattu 3.5.2024].

Civil, T., Eerola, T. & Tammilehto, M. 2023. Huolinta- ja logistiikka-alojen koulutuksen palvelukyky. Hämeenlinnan ammattikorkeakoulut. e-julkaisu 5/2023. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/815848/HAMK%20Tammilehto%20Eerola%20&%20Civil%20Huolinta-%20ja%20logistiikka-alojen%20koulutuksen%20palvelukyky.pdf?sequence=5> [viitattu 19.1.2024].

Eduskunta s.a. Valmiuslain käyttöönotto korona-aikana. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/LATI/Sivut/valmiuslain-kayttoonottaminen-koronavirustilanteessa.aspx [viitattu 5.5.2024].

ePerusteet s.a. Logistiikan perustutkinto. Kuljetusalan perustason ammattipätevyys, 10 osp. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ammattillinen/3489218/tutkinnonosat/3565779> [viitattu 15.3.2024].

ePerusteet. 2023a. Logistiikan perustutkinto. WWW-dokumentti. Päivitetty 22.3.2023. Saatavissa: <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ammattillinen/3489218/tiedot> [viitattu 11.3.2024].

ePerusteet. 2023b. Logistiikan perustutkinto. WWW-dokumentti. Päivitetty 15.11.2023. Saatavissa: <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ammattillinen/7675673/tiedot> [viitattu 7.3.2024].

Hirsjärvi, S & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Gaudeamus.

Honka, J. & Ruohotie, P. 2003. Ammatillinen huippuosaaminen. Kompetenssitutkimusten avaama näkökulma huippuosaamiseen, sen kehittämiseen ja johtamiseen. Skills-julkaisu 2/2003. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu.

Hotti, S. 2016. Oikealle alalle? Logistiikka-alan ammattikoulutuksen ja työelämän osaamisen todellisuuksien kohtaaminen. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Väitöskirja. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 563. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6788-8> [viitattu 19.1.2024].

Jolkkonen, A. & Lemponen, V. 2017. Koulutuksesta työelämään 2016-kyselyn tulokset. Spatia raportteja. Itä-Suomen yliopisto. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/22126/urn_isbn_978-952-61-2484-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 19.1.2024].

Kallinen, T. & Kinnunen, T. 2021. Etnografia. Teoksessa Vuori, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaristo. E-kirja. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-aineistot/haastattelut/> [viitattu 6.5.2024].

Keskuskauppakamari. 2023. Kauppakamarikysely: Ammatillinen osaaminen ei vastaa työelämän tarpeita – 39 % yrityksistä tyytymättömiä ammattiin valmistuneiden osaamiseen. WWW-dokumentti. Päivitetty 19.10.2023. Saatavissa: <https://www.sttinfo.fi/tiedote/70041536/kauppakamarikysely-ammattillinen-osaaminen-ei-vastaa-tyoelaman-tarpeita-39-percent-yrityksista-tyytymattomia-ammattiin-valmistuneiden-osaamiseen?publisherId=25106402&lang=fi> [viitattu 12.2.2024].

Laki ammatillisesta koulutuksesta 11.8.2017/531.

Laki liikenteen palveluista. 24.5.2017/320.

Lempinen, P. s.a. Ammatillisen koulutuksen reformi. Laki ammatillisesta koulutuksesta hyväksyttiin eduskunnassa 30.6.2017. Ammattiosaamisen kehittämissyhistys AMKE ry. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.amke.fi/media/julkaisuja/ammattillisen-koulutuksen-reformi-2017.pdf> [viitattu 7.3.2024].

Liikenne- ja viestintävirasto. 2024. Kuorma- ja linja-auton kuljettajan ammattipätevyys. WWW-dokumentti. Päivitetty 6.2.2024. Saatavissa: <https://www.traficom.fi/fi/liikenne/tieliikenne/kuorma-ja-linja-auton-kuljettajan-ammattipatevyys?toggle=Perustason%20ammattip%C3%A4tevyyskoulutus> [viitattu 15.3.2024].

Lindeberg, S. 2024. Koulutuspäällikkö. Haastattelu 16.4.2024. Careeria Oy.

Ohjaan.fi s.a. Opiskelijan osaaminen arvioidaan näytössä. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://ohjaan.fi/arvioimme/opiskelijan-osaaminen-arvioidaan-naytossa/> [viitattu 5.5.2024].

Opetushallitus. 2019. Logistiikan, rakennusalan ja metsäalan perustutkinnon perusteet. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-service/api/perusteet/6930620/liitteet/9dd61e51-6a99-4190-a666-264ad58c4632> [viitattu 7.3.2024].

Opetushallitus. 2021. Etäopetuksen tilannekuva koronapandemiassa vuonna 2020. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/31605670%20OPH%20Et%C3%A4opetuksen%20tilannekuva%20koronapandemiassa%20vuonna%202020%20verkojulkaisu_21_03_30_0.pdf [viitattu 5.5.2024].

Opetushallitus. 2024a. Tutkintojen perusteet. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tutkintojen-perusteet> [viitattu 8.5.2024].

Opetushallitus. 2024b. Ammatillinen koulutus Suomessa. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/amatillinen-koulutus-suomessa> [viitattu 8.5.2024].

Opetushallitus. 2024c. Tutkintorakenne ja tutkinnot. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tutkintorakenne-ja-tutkinnot> [viitattu 7.5.2024].

Opetushallitus. 2024d. Tutkintokohtaiset terveydentilavaatimukset ammatillisessa koulutuksessa. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/sora_maarays-muutoksineen-2020.pdf [viitattu 13.3.2024].

Opetushallitus. 2024e. Työelämätoimikuntien tehtävät ja kokoonpanot. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tyoelamatoimikuntien-tehtavat-ja-kokoonpano> [viitattu 15.3.2024].

Opetushallitus. 2024f. Palvelualojen työelämätoimikunnat. Logistiikan työelämätoimikunta. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/palvelualojen-tyoelamatoimikunnat> [viitattu 15.3.2024].

Opetushallitus. 2024g. Työelämässä oppiminen. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tyoelamassa-oppiminen> [viitattu 18.3.2024].

Opetushallitus. 2024h. Ammatillisen koulutuksen työelämäpalaute – koulutuksen järjestäjälle. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/amatillisen-koulutuksen-tyoelamapalaute-koulutuksen-jarjestajalle> [viitattu 2.5.2024].

Opetushallitus. 2024i. Työpaikoilta kerättävä työelämäpalaute. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/kehittaminen/tyopaikoilta-kerattava-tyoelamapalaute> [viitattu 2.5.2024].

Opetushallitus. 2024j. Ammatillisen koulutuksen opiskelijapalaute. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/amatillisen-koulutuksen-opiskelijapalaute> [viitattu 2.5.2024].

Opetushallitus. 2024k. Henkilökohtaistaminen. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/henkilokohtaistaminen> [viitattu 5.5.2024].

Opetushallitus. 2024l. Osaamisen osoittaminen ja arviointi. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/osaamisen-osoittaminen-ja-arviointi> [viitattu 14.5.2024].

Opetus- ja kulttuuriministeriö s.a. Ammatillisen koulutuksen rahoitus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://okm.fi/ammattillisen-koulutuksen-hallinto-ja-rahoitus> [viitattu 13.4.2024].

Opetus- ja kulttuuriministeriö s.a. Ammatillisen koulutuksen järjestäminen. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://okm.fi/ammattillisen-koulutuksen-jarjestaminen> [viitattu 8.5.2024].

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteista. 1244/2020.

Oppisopimus.fi s.a. Nosta osaamisesi uudelle tasolle! WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://oppisopimus.fi/yrittajalle/oppisopimuskoulutus/> [viitattu 4.3.2024].

Piirla. 2022. Piirla auttaa digipiirtureiden oikeaoppiseen käyttöön. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://piirla.fi/piirla-auttaa-digitaalisten-ajopiirtureiden-oikeaoppiseen-kayttoon/> [viitattu 8.5.2024].

Posti s.a. Rahdituspainon ABC. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.posti.fi/mzj3zpe8qb7p/15r8cC12NjgMp9fHpoAgZ1/2e5ce843c425fba77b278364904bc070/posti-rahti-rahdituspainon-ABC-20210201.pdf> [viitattu 25.4.2024].

Salakari, H. 2007. Taitojen opetus. Ylöjärvi: Eduskills Consulting.

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 2. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2017. Ammatillinen koulutus uudistuu vuoden alusta. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://stm.fi/-/1410845/ammattillinen-koulutus-uudistuu-vuoden-alusta> [viitattu.13.4.2024].

Suomen Kuljetus ja Logistiikka ry. 2023. SKAL Kuljetusbarometri: Tiestön huono kunto jo haaste yrittäjyydelle – myös kasvavat kustannukset ja osaajapuola on ratkaistava. WWW-dokumentti. Päivitetty 24.5.2023. Saatavissa: [SKAL Kuljetusbarometri: Tiestön huono kunto on jo haaste yrittäjyydelle – myös kasvavat kustannukset ja osaajapuola on ratkaistava](#) [viitattu 19.11.2023].

Tiekuljetussopimuslaki 23.3.1979/345.

Tilastokeskus. 2023. Ammatillisen koulutuksen opiskelijoita oli 241 600 vuonna 2022. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://stat.fi/julkaisu/cl8a4zj6avred0cvvofongz0l> [viitattu 14.4.2024].

Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738.

Valtioneuvosto. 2020. Valtioneuvoston linjaukset varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, perusopetuksen, lukio- ja ammatillisen koulutuksen, korkeakoulutuksen, vapaan sivistystyön sekä taiteen perusopetuksen järjestäjille koronavirus-tartuntojen leviämisen hidastamiseksi. WWW-dokumentti. Päivitetty 17.3.2020. Saatavissa: <https://valtioneuvosto.fi/-/1410845/valtioneuvoston-linjaukset-suosituksista-varhaiskasvatuksen-esiopetuksen-perusopetuksen-lukio-ja-ammattillisen-koulutuksen-korkeakoulutuksen-vapaan-sivistystyön> [viitattu 5.5.2024].

Valtiontalouden tarkastusvirasto. 2021. Ammatillisen koulutuksen reformi. Tarkastuskertomus 2/2021. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.vtv.fi/app/uploads/2021/03/VTV-Tarkastus-2-2021-Ammatillisen-koulutuksen-reformi.pdf> [viitattu 8.5.2024].

Vuori, J. s.a. Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa Vuori, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. E-kirja. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallonanalyysi/> [viitattu 13.1.2024].

KUVALUETTELO

Kuva 1. Kuvakaappaus tutkinnon osan Kuorma-autokuljetukset ammattitaitovaatimuksista. ePerusteet. 2023. Saatavissa: <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ammattillinen/3489218/tutkinnonosat/3566894> [viitattu 12.3.2024].

Kuva 2. Kuvakaappaus tutkinnon osan Yhdistelmäajoneuvokuljetukset ammattitaitovaatimuksista. ePerusteet. 2023. Saatavissa: <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ammattillinen/3489218/tutkinnonosat/3565773> [viitattu 12.3.2024].

Kuva 3. Kuvakaappaus tutkinnon osan Kuorma-auton tavarankuljetusten hallinta ammattitaitovaatimuksista. ePerusteet.2023. Saatavissa: <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ammattillinen/3489218/tutkinnonosat/3565774> [viitattu 12.3.2024].

Kuva 4. Kuorma-auton tai ajoneuvoyhdistelmän tekniikka, rakenne ja perushuoltotoimet -teeman osaamisen jakautuminen. Väkevä, A. 22.4.2024.

Kuva 5. Kuorma-auton tai ajoneuvoyhdistelmän tekniikka, rakenne ja perushuoltotoimet – teeman osa-alueiden osaamisen jakautuminen. Väkevä, A. 22.4.2024.

Kuva 6. Terminaalitoiminnot -teeman osaamisen jakautuminen. Väkevä, A. 22.4.2024.

Kuva 7. Terminaalitoiminnot -teeman osa-alueiden osaamisen jakautuminen. Väkevä, A. 22.4.2024.

Kuva 8. Tavarankäsittely ja kuorman käsittely -teeman osaamisen jakautuminen. Väkevä, A. 22.4.2024.

Kuva 9. Tavarankäsittely ja kuorman käsittely -teeman osa-alueiden osaamisen jakautuminen. Väkevä, A. 23.4.2024.

Kuva 10. Kuljetustehtävän suorittaminen -teeman osaamisen jakautuminen. Väkevä, A. 23.4.2024.

Kuva 11. Kuljetustehtävän suorittaminen -teeman osa-alueiden osaamisen jakautuminen. Väkevä, A. 23.4.2024.

Kuva 12. Säädökset ja määräykset -teeman osaamisen jakautuminen. Väkevä, A. 24.4.2024.

Kuva 13. Säädökset ja määräykset -teeman osa-alueiden osaamisen jakautuminen. Väkevä, A. 24.4.2024.

Työelämäpalautekysely

Työelämäpalautteen palautekysymykset
OKM asetuksen 1244/2020 mukainen
2.1.2021

Työelämäpalautekysely

Teemat, joista kysytään:

asiakaslähtöisyys - sopimusprosessi - ohjaus ja tuki - vaikuttavuus - laatu - yleisarvio

Vastausasteikko 5-1, jossa 5 = täysin samaa mieltä ja 1 = täysin eri mieltä

TYÖPAIKKAOHJAAJAKYSELY

1. Yhteistyö oppilaitoksen kanssa oli sujuvaa
2. Oppilaitos varmisti etukäteen opiskelijan riittävät valmiudet työelämässä oppimiseen (esimerkiksi aiempi osaaminen, työelämävalmiudet, sopivuus opintojen vaiheeseen ja urasuunnitelmiin)
3. Oppilaitos varmisti, että työtehtävät edistävät opiskelijan oppimista suunniteltujen tavoitteiden mukaisesti
4. Oppilaitos varmisti, että työpaikkaohjaajilla tai mentorilla oli tiedossa opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan (HOKS) kirjatut tavoitteet
5. Oppilaitos tarjosi riittävästi tukea opiskelijan oppimisen ohjaamiseen
6. Oppilaitos tarjosi riittävästi tukea opiskelijan osaamisen kehittymisen arvioimiseen ja palautteen antamiseen opiskelijalle
7. Oppilaitoksella on kyky kehittää työelämässä oppimista saamansa palautteen perusteella
8. Olen tyytyväinen oppilaitoksen toimintaan järjestää työelämässä oppimista

LISÄKSI valtakunnallinen kysely sisältää nämä kysymykset, joita ei käytetä rahoituslaskennassa:

9. Jos työpaikalla/yrityksessä järjestettiin näyttö: Oppilaitos tarjosi riittävästi perehdytystä opiskelijan näytön arviointiin
10. Jos työpaikalla/yrityksessä järjestettiin näyttö: Näytön toteutus yhteistyössä oppilaitoksen kanssa onnistui hyvin

TYÖPAIKKAKYSELY

1. Yhteistyö oppilaitoksen kanssa on sujuvaa
2. Oppilaitos tiedottaa hyvin ammatilliseen koulutukseen liittyvistä yhteistyön mahdollisuuksista
3. Olemme tyytyväisiä oppilaitoksen tapaan hoitaa oppisopimusten ja koulutusopimusten laadintaan liittyvät käytännön asiat
4. Oppilaitos järjestää työelämässä oppimisen työpaikan tarpeet huomioiden
5. Oppilaitos tarjoaa mahdollisuutta ennakoida työpaikkamme osaamisen kehittämistarpeita ja sen avulla kehittää toimintaamme
6. Voisimme rekrytointitalanteessa palkata tästä oppilaitoksesta valmistuneita opiskelijoita
7. Oppilaitoksella on kyky kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella
8. Voimme suositella oppisopimus- ja koulutusopimusyhteistyötä oppilaitoksen kanssa
9. Olemme tyytyväisiä oppilaitoksen toimintaan järjestää työelämässä oppimista

LISÄKSI valtakunnallinen kysely sisältää tämän kysymyksen, joita ei käytetä rahoituslaskennassa:

10. Oppilaitoksen tarjoaman tutkinnon osien sisältö vastaa alamme osaamistarpeita

Päättökysely

OPISKELIJAPALAUTEKYSELYT 2022
1.7.2022 alkaen

3(6)

PÄÄTTÖKYSELY

Kysytään viimeistään yhden kuukauden kuluessa siitä, kun opiskelija on osoittanut HOKSissa tavoitteena olevan tutkinnon taikka tutkinnon osan tai osien suorittamiseksi tarvittavan osaamisen.

Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOKS)

1. Minulle laadittu henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOKS) mahdollisti opintojeni joustavan etenemisen.
2. Sain vaikuttaa opintojeni suunnitteluun.
3. HOKSin toteutumista seurattiin ja sitä päivitettiin tarvittaessa opintojeni aikana.
Seliteteksti: Oppilaitoksen opettaja tai ohjaaja seuraa opinnoissa etenemistä. Jos opintojen aikana suunnitelmaan tulee muutoksia tai aiemmin tehtyjä valintoja muutetaan, muuttuneet tiedot päivitetään HOKSiin.
4. Opintojen aikana muualla hankkimani osaaminen (muut opinnot, työkokemus, harrastukset, muutoin hankittu osaaminen) selvitettiin ja sen perusteella HOKSia tarvittaessa päivitettiin.
Seliteteksti: Jos opiskelija on hankkinut opintojen ohessa lisää sellaista osaamista, jota voidaan opinnoissa hyödyntää, se voidaan tunnistaa ja tunnustaa osaksi HOKSia.
5. Sain riittävästi ohjausta ammatilliseen jatkosuunnitelmaani (liittyen työelämään ja/tai jatko-opintoihin).
Seliteteksti: Opintojen suunnittelussa voidaan tehdä valintoja, joilla edistetään opiskelijan urasuunnitelmia välittömästi tutkinnon tai tutkinnon osan/osien suorittamisen jälkeen.

Osaamisen hankkiminen

6. Opetustilat, välineet, työpaikat, digitaaliset ja muut oppimisympäristöni edistivät oppimistani.
7. Olen tyytyväinen minulle tarjottuihin mahdollisuuksiin opiskella työpaikalla.
8. *Tähän vastaavat vain ne, jotka ovat olleet työpaikalla oppimassa:*
Minua ohjanneilla työpaikkaohjaajilla on hyvät ohjaustaidot ja he ovat ammattitaitoisia.
9. Opettajat, työpaikkaohjaajat ja muu ohjaushenkilöstö tekivät hyvää yhteistyötä opintojeni järjestämisessä.
10. Opintoihini sisältyi minulle sopiva määrä itsenäistä opiskelua.
Seliteteksti: Esimerkiksi ohjattua etäopiskelua tai verkko-opintoja.
11. Sain riittävästi opetusta ja ohjausta, jotta opintoni etenivät suunnitellusti.
Seliteteksti: Esimerkiksi oppilaitoksen opetusta ja/tai työpaikan järjestämää ohjausta.
12. Opintojeni aikana varmistettiin, että sain tukea opintojen etenemiseen, jos sitä tarvitsin
Seliteteksti: Esimerkiksi tukea oppimiseen ja opiskeluun oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi.

Päätökysely

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

OPISKELIJAPALAUTEKYSELYT 2022
1.7.2022 alkaen

4(6)

13. Saamani opetus ja ohjaus oli laadukasta.
14. Sain riittävästi palautetta osaamiseni kehittymisestä.
15. Sain riittävästi tietoa mahdollisuuksista opiskella tai työskennellä ulkomailla opintojeni aikana.

16. Sain valmiuksia toimia ammattialallani kestävän kehityksen mukaisesti.

Seliteteksti: Kestävä kehitys on toimintaa, jossa huomioidaan oman toiminnan vaikutukset ympäristöön, ihmisiin ja talouteen. Vastuullisella toiminnalla luodaan nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet.

Näytöt

17. Osallistuin näytön/näyttöjen suunnitteluun.
18. Työtehtävät, joissa suoritin näyttöni, vastasivat todellisia työelämän tehtäviä.
19. Osaamiseni arvioitiin osaamisen arviointikriteerien mukaisesti.

Seliteteksti: Osaaminen arvioidaan tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimusten ja arviointikriteerien mukaisesti.

20. Arvioijani olivat ammattitaitoisia ja asiantuntevia.

Opiskelijan hyvinvointi

21. Opiskeluhuoltopalvelut olivat tarvittaessa käytettävissäni (esimerkiksi terveydenhoitaja, kuraattori, psykologi).
22. Opiskeluympäristöni oli turvallinen.
23. Opiskelijoita kohdeltiin yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Seliteteksti: Esimerkiksi oppilaitoksen tilat, opetus- ja työvälineet, tietoturva, ilmapiiri.

24. Olen kokenut tai havainnut kiusaamista, syrjintää tai häirintää oppilaitoksessa tai työpaikalla, jossa opiskelen

- En ole havainnut enkä ole ollut kohteena
Olen havainnut, mutta en ole ollut kohteena
Olen ollut kohteena

25. Tähän vastaavat vain ne, jotka vastasivat edelliseen kysymykseen kyllä:

Koen, että kiusaamiseen, syrjintään tai häirintään puututaan

- (5) täysin samaa mieltä
(4) jokseenkin samaa mieltä
(3) osin samaa osin eri mieltä
(2) jokseenkin eri mieltä
(1) täysin eri mieltä

26. Minulla oli halutessani mahdollisuus osallistua oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen.

Seliteteksti: Esimerkiksi antaa palautetta, tehdä aloitteita, vaikuttaa opiskelijakunnan kautta tai vaikuttaa oman tutkintoni koulutuksen kehittämiseen.

Päätökysely

OPISKELIJAPALAUTEKYSELYT 2022
1.7.2022 alkaen

5(6)

Vaikuttavuus

27. Koulutus paransi valmiuksiani työelämään siirtymiseen, siellä toimimiseen tai jatko-opintoihin.

28. Koulutus antoi valmiuksia yrittäjyyteen.

Seliteteksti: Valmiuksilla tarkoitetaan tietoa siitä, miten voisit halutessasi toimia itsenäisenä ammatinharjoittajana tai työnantajayrittäjänä

29. Koulutuksen aikana sain osaamista ja ammattitaitoa, jota pystyn hyödyntämään.

Yleisarvio

30. Olen tyytyväinen saamaani koulutukseen

31. Suositteletko oppilaitosta:

0 = en ollenkaan ja 10 = erittäin mielelläni

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

